

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 12 SEPTEMBER 1934

No. 976

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mausholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN. COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Jan Schilthuis; Prof. Mr. F. de Vries.
 Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
 Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.
 Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
 Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

INHOUD.

	Blz.
HOUDEN DE RIJKSFONDSEN DE VERLAGING VAN DE KAPITAALRENTEN IN NEDERLAND TEGEN? door Dr. J. van Hoorn	804
Financiële nadeelen voor Nederlandsch-Indië voortvloeiende uit de tinrestrictie-overeenkomsten door Ir. L. Leger	808
De rubberrestrictie door J. F. Haccoë	809
De wereldhandelsvloot door Mr. H. E. Scheffer	810
Onderzoek naar de uitgaven van kruideniers te Utrecht in 1934 door Dr. R. van Genechten	812
Huurdaling en huurverzekering door C. Fonkert	813
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De agrarische politiek in Denemarken door Dr. Rudolf Aschenbrenner	814
AANTEKENINGEN:	
De positie van de Europeesche industrielanden op de wereldmarkt	817
Koffie-statistiek over Augustus 1934	818
Het inkomen van de Amerikaansche landbouwers in 1934	818
STATISTIEKEN	819—822
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

11 SEPTEMBER 1934.

De stemming op de geldmarkt was deze week weder rustiger; het maakt den indruk, dat de geldruimte eerder nog iets is toegenomen. In de noteringen kwam geen wijziging: driemaands bankaccepten $\frac{9}{16}$ pCt., prolongatie 1 pCt., call — voor zoover te plaatsen — $\frac{1}{4}$ pCt.

* * *

De wisselmarkt is de afgelopen week betrekkelijk rustig geweest. Het Pond heeft tusschen de 7.28 en 7.30 geschommeld; gisterennamiddag ontstond er eenige vraag, waardoor de koers tenslotte tot 7.30 $\frac{1}{2}$ opliep. Dollars waren eenigszins gezocht; van 1.45 $\frac{3}{8}$ is de notering tot 1.46 $\frac{1}{2}$ gestegen. Aan deze koerswijziging zullen de intusschen bekend geworden financiële operaties van de Amerikaansche schatkist wel niet vreemd zijn. De \$/£ koers is van 5.01 $\frac{1}{2}$ op 4.99 $\frac{1}{2}$ gekomen. Fransche Francs bleven rond de 9.73 $\frac{1}{2}$ —£/Fr. Frs. 75 na 74.75. Belga's onveranderd 34.65. Zeer gezocht waren Marken, die van 57.90 tot 58.50 opliepen; er blijft voor buitenlandsche rekening geregeld vraag, waartegenover slechts een klein aanbod staat. Register en Effecten Sperrmarken liepen wat terug, terwijl Creditsperrmarken gezocht waren. Canadeesche Dollars konden tot 1.50 verbeteren. Argentijnsche Pesos lagër: ca. 39.

Op de termijnmarkt ging niet veel om; Ponden op 1- en 3-maanden waren fractioneel hooger, nl. $\frac{1}{4}$ en $\frac{9}{16}$ c. onder contant, terwijl Dollars $\frac{1}{8}$ en $\frac{9}{16}$ c. disagio deden.

Op de goudmarkt was het rustig; de omzetten waren niet groot; bij teruggaande prijzen noteerden baren f 1650.75. Voor gouden munten was er nog steeds vraag: Eagles 2.49 $\frac{1}{2}$, Sovereigns 12.14. Gouden tientjes 10.15—10.17.

HOUDEN DE RIJKSFONDSEN DE VERLAGING VAN DE KAPITAALRENTE IN NEDERLAND TEGEN?

Niet zonder schroom neem ik de vrijheid over de hierboven gestelde vraag een beschouwing te leveren. Reeds spoedig immers komt men bij dit onderwerp op quaesties, die de meest fundamenteele vraagstukken aanraken van de verhouding van den staat tot zijn schuldeischers wegens pensioenen in heden en toekomst, en deze uitgebreidheid van stof leent zich niet gemakkelijk voor een artikel van beknopten omvang.

Evenwel zal het niet noodig zijn het onderwerp ineens uit te putten en zoo zou ik de onderhavige beschouwing dan ook opgevat willen zien als een aanloop tot verdere discussies, waaruit de te volgen gedragslijn zich allengs met grooter klaarheid zal gaan afteekenen.

Punt van uitgang zij een passus uit de groote rede van Minister Colijn bij de behandeling der Indische begroting voor 1934 in de vergadering der Tweede Kamer van 15 Februari 1934. De vraag besprekend, of men met de conversie niet nog een stap verder kan gaan dan tot de 4 pCt., die men thans in het hoofd heeft, zegt de Minister volgens de Handelingen (bl. 1340):

„Wanneer men bijv. de vraag stelt, kan men niet converteeren op een $3\frac{1}{2}$ pCt. basis, dan is het antwoord daarop niet zoo eenvoudig.

Wanneer men rekening houdt met het feit, dat alle fondsen, die wij hebben — Ouderdomsfonds, Invaliditeitsfonds, Pensioenfonds, alle — hun berekeningen hebben opgezet op een 4 pCt. rentevoet, en men zou dan gaan beneden een zoodanigen rentevoet, dan zou daarmede de geheele berekening van die fondsen in de war raken; en dan zouden weer uit anderen hoofde lasten op de schatkist komen, om daaraan tegemoet te komen.”

Met het in de war raken van de geheele berekening van de fondsen zal wel bedoeld zijn, dat men door het vooruitzicht van lagere interest met de beleggingen te kweken, gedwongen zou worden voor de berekeningen een lagere technische rentevoet dan de thans gebruikte van 4 pCt. aan te leggen, waardoor de eindjes niet meer aan elkaar zouden komen of anders gezegd — en meer in overeenstemming met den feitelijken toestand — de tekorten waarvoor al of niet annuïteiten uit 's Rijks schatkist dekking boden, zouden worden verhoogd.

Tot heel wat vragen geven de aangehaalde woorden aanleiding. Ik noem de volgende en zal die achter-eenvolgens bespreken:

1. Zal de lagere interest, waarmede de fondsen voor hun beleggingen genoeg zouden moeten nemen, afhangen van maatregelen en besluiten, die men naar willekeur kan nemen of nalaten, dan wel zouden de fondsen overgeleverd zijn aan een drang der gebeurtenissen op de emissie-markt, waaraan men ze hoogstens tijdelijk zou kunnen onttrekken?

2. Zouden de veranderingen in de berekening der fondsen van ingrijpend reëlen aard zijn, dan wel voltrekt zich iets, dat aan den aard der fondsen inhaerent is en waarmede men als het ware vanzelf reeds rekening heeft gehouden?

3. Gesteld dat, tegenover verminderde interestlasten op de Staatsschuld, „weer uit anderen hoofde lasten op de schatkist komen”, zou men dan die lasten onmiddellijk op zich moeten nemen of zou het verantwoord zijn daarvoor betere tijden af te wachten?

4. Bestaan er reeds wettelijke voorschriften, die de keuze der te volgen gedragslijn niet geheel vrij laten, en zoo ja, kan men het bestaan van die voorschriften in het licht van de verschijnselen van thans nog als juist beschouwen?

* * *

De beantwoording van de eerste vraag — dus of men de voor de fondsen te kweken beleggingsinterest tot op zekere hoogte in de hand heeft — ligt feitelijk buiten het gebied van een actuaaris. Gesteld, dat men bij het overwegen van het rentetype van een

Staatsleening of een Staats-conversieleening zijn keus met het oog op de fondsen bepaald had op 4 pCt., terwijl zuiver afgaande op de markt $3\frac{1}{4}$ of $3\frac{1}{2}$ pCt. genomen zou zijn (alles bij koers van uitgifte pari), dan zal het wel niet te veel gezegd zijn, dat aan die uitgifte een enorm succes zou te beurt vallen en dat in den tijd kort ervoor en kort erna geen andere emissie tegen lager rente met succes kan worden geproefd. Meende het publiek zeker te zijn van een verdere staatsleening tegen dezelfde voorwaarden binnen afzienbaren tijd, dan komt het mij voor, dat andere geldbehoevende lichamen zich in dien tusschentijd wel daarnaar zullen hebben te richten. Maar eenmaal zal het tijdstip, waarop het Rijk al zijn leeningen in 4 pCt. geconverteerd heeft en voorloopig ook geen verdere beroepen op de geldmarkt heeft te doen, dan toch zijn aangebroken en kan de rentestandaard, die tot dan toe dus door een onnatuurlijke oorzaak is beïnvloed geweest, zijn vrijen loop hernemen.

Het is denkbaar, dat inmiddels andere oorzaken toevallig juist een kentering in het verloop van den rentestandaard zouden hebben veroorzaakt, maar zoo niet, dan zal dus het lagere rentetype zijn plaats hernemen of verder aan terrein winnen, de koersen der 4 pCt. Staatsleening zullen boven pari blijven, leeningen van andere lichamen zullen op lagere rentebasis succes hebben en het gevoel breekt zich vanzelf baan, dat de markt voor verdere conversie der Staatsschuld rijp is.

Zal men deze conversie dan nalaten? De conversie zou verlichting voor de belastingbetalers beteekenen, zelfs al zou men den fondsen de verminderde opbrengst van hun coupons der Staatsschuld op andere wijze uit de schatkist vergoeden (of, wat op hetzelfde neerkomt, de conversie niet laten gelden voor het deel der Staatsschuld, dat door de fondsen gehouden wordt). Inmiddels hebben de fondsen op hun overig effectenbezit ook natuurlijk al de gevolgen van den lagere rentestandaard ondervonden, zoowel door hun nieuwe beleggingen als doordat er voor hen niet veel anders overbleef dan aan conversieleeningen mee te doen. Daarom kan ik mij een bevestigend antwoord op de vraag, of men die conversie dan zal nalaten, nauwelijks voorstellen.

Bovendien, het zou een verkeerd beeld van ons Staatscrediet geven, indien in den prijscourant der beursnoteeringen onze Staatsleeningen voorkwamen met een rentetype, dat alleen bij waarden van lager gehalte nog was gehandhaafd, al stonden die stukken Staatsleening dan ook hoog genoteerd.

Het een bij het ander schijnt het mij toe, dat alle pogingen om ten bate der fondsen een hooge interest voor de Staatsschuld te handhaven, door de gebeurtenissen onderspoeld zouden worden en dat het dus geen nut heeft dit aanvankelijk door te zetten, gezwegen nog van de mogelijkheid, dat men daarbij een nasleep van onbedoelde, niet te voorziene en ongewenschte gevolgen zou moeten aanvaarden.

* *

Alvorens op de tweede vraag een antwoord te beproeven kan het zijn nut hebben aan de functie van de door de fondsen belegde kapitalen in korte trekken te herinneren. Het deel der premiën of inhoudingen, dat niet wordt vereischt voor de betaling van loopende renten of pensioenen, wordt opgespaard tot tijd en wijle het benodigd is om het hoofd te bieden aan de eischen, die met het verouderen van de verzekerde groep in toenemende en later in snel toenemende mate aan het fonds worden gesteld. De opgespaarde bedragen worden rentegevend belegd, en de premiën of inhoudingen zijn zoodanig berekend, dat die te kweken interest reeds bij voorbaat in aanmerking is genomen. Op hoe meer interest men rekent, des te minder behoeft de premie te bedragen. En is er een te delgen aanvangstekort, dan kan men natuurlijk bij lagere rentestandaard met lagere annuïteitsbedragen ter del-

ging volstaan, terwijl daarentegen het berekende tekort hooger uitvalt.

Natuurlijk is bij de berekeningen van ieder fonds een beslissing moeten worden genomen, welk rendement men voor de vermoedelijke opbrengst der beleggingen zou hebben aan te nemen en welken rentevoet men dus aan de berekeningen moest ten grondslag leggen. Hoe vanzelfsprekend en eenvoudig dit ook schijnt, bij nadere beschouwing blijken hieraan toch heel wat moeilijkheden vast te zitten.

Deze moeilijkheden worden veroorzaakt door het zeer lange tijdsverloop, waarmee men heeft te werken. De berekeningen van fondsen worden immers juist opgezet om in de toekomst gespaard te blijven voor onaangename verrassingen, voortspruitende uit een ingewikkelden samenloop van gebeurtenissen, die zich aan intuïtieve schattingen volkomen onttrekken. Ten einde de verzekerden te vrijwaren tegen een teleurstelling, die anders, los nog van andere en uiterlijke kwade kansen, met zekerheid reeds in den opzet zou liggen opgesloten, is het dus noodig een tijdvak ter grootte van den geheelen maximalen menschenleeftijd in de berekeningen te betrekken, en in een dergelijk lang tijdsverloop zal men met stelligheid belangrijke schommelingen van de beleggingsrente kunnen verwachten.

Zonder meer te zeggen, dat men dan maar het gemiddelde moet kiezen van de uitersten, die zich in den loop der geschiedenis hebben voorgedaan, is niet mogelijk, niet alleen omdat voor hooge toppen in abnormale tijden om zoo te zeggen geen grens te stellen is, terwijl naar beneden een grens van 2 pCt. voor beleggingsrente wellicht nooit overschreden is, maar vooral omdat het verschil maakt, of men op het tijdstip van zijn keuze een tijdperk van hooge of van lage rente doormaakt.

Staat men in een tijd van hooge rente, dan zal men nooit bezwaar voelen om voor den geheelen duur, dien men moet bestrijken, de rente aan te nemen, die men over lange en normale tijdvakken als gemiddelde heeft leeren kennen. Immers in de eerste jaren van bestaan van het fonds maakt men dan alvast meer interest dan waarop gerekend is en ook die interest kan weer voordelig worden belegd, zoodat tegen den tijd, dat de rentestandaard onder het aangenomen percentage gaat vallen, een bron aanwezig is, waaruit de beneden de berekening blijvende interest-opbrengsten zouden kunnen worden aangevuld.

Begint men daarentegen in een tijd van lage rente, dan zal men allicht huiverig zijn om bij voorbaat uit te gaan van een hoogere interest-verwachting voor de geheele verre toekomst. In ieder geval mist men dan de bron om de mindere opbrengsten dan waarop gerekend was aan te vullen, zoodat men zou aanvangen met een jaarlijksch tekort, dat bovendien nog stijgt door jaarlijksche interestderving op de beleggingen, die minder aanwezig zijn dan waarop gerekend was. Men zal dus niet op zien komen willen spelen en liever een rentevoet kiezen, die op dat oogenblik met vrij groote zekerheid een te zware premie voor de verzekerden beteekent, maar die men later, bij gebleken mogelijkheid, in gunstiger zin zou kunnen wijzigen.

De positie, die op dit oogenblik de Rijksfondsen innemen, is nóg weer een andere. Men is begonnen in een tijdperk van hoogen rentestand, de rentestand is geleidelijk gedaald en deze beweegt zich nu juist om de 4 pCt., die men aan de berekeningen heeft ten grondslag gelegd. Althans zoo schijnt het op het eerste gezicht, want in werkelijkheid geldt dit alleen voor nieuwe beleggingen — en dan nog alleen die van bepaalde rubrieken —, terwijl de fondsen heel wat beleggingen hebben, die noemenswaard boven de 4 pCt. opbrengen en voorloopig niet voor conversie tot beneden 4 pCt. in aanmerking zullen komen. Het tijdstip, waarop de Rijksfondsen dooreengenenomen geen 4 pCt. netto meer maken, is dus nog geenszins aangebroken en toch is dat het tijdstip, dat ons feitelijk

interesseert. Wel wordt het door conversie-leeningen natuurlijk verhaast.

⁴ Het behoeft dunkt mij geen nader betoog, dat men, de wederwaardigheden van een fonds op de geschetste wijze over een zeer langen tijdsduur in het oog vattend, niet mag spreken van een streep door de rekening, indien men op een bepaald oogenblik voor een rendement op de beleggingen komt te staan, lager dan men aanvankelijk in de berekeningen had betrokken.

⁵ Toch dringt zich, wanneer het feit zich eenmaal voordoet, een belangrijke vraag naar voren en wel deze, of men nu ook in zijn berekeningen moet voortgaan met het ten grondslag leggen van den eenmaal gebezigten technischen rentevoet, dan wel dien moet wijzigen naar den verlaagden rentestandaard.

Het meest principiëel zou geweest zijn, indien men, van meet af aan, alle (netto) gekweekte overrente afzonderlijk had belegd en beheerd, tezamen met de daarvan getrokken reële interesten, met de bedoeling den technischen rentevoet der berekeningen zoo lang mogelijk onveranderd te laten en in tijden van onderrente uit dat rente-reservefonds te putten totdat het zou zijn opgeteerd. Eerst dan zou het tijdstip voor het aanleggen van een anderen rentevoet voor de berekeningen zijn aangebroken, en het is natuurlijk volstrekt niet zeker, dat dit punt ooit zou worden bereikt.

In de praktijk maakt men bij de Rijksfondsen niet een dergelijke analyse van den invloed, dien de overrente op de hoeveelheid der reëel aanwezige activa heeft gehad en men kan als gronden daarvoor aanvoeren, dat behalve de beleggingsinterest ook de andere grondslagen der berekening, zooals de sterfte, de pensionneeringsfrequentie, loon- en salarisstandaard, enz., in de doorleefde werkelijkheid van de gemaakte onderstellingen zijn afgeweken, dat de financiële gevolgen van al die veranderingen zich hebben vermengd, en dat men het eenvoudigste doet, bij een nieuwe rekening den toestand geheel opnieuw in het oog te vatten en uit te gaan van hetgeen men op dat oogenblik heeft.

⁶ Kan men dan niet meer de vroeger aangenomen beleggingsrente maken, dan zal men die ook niet meer in de berekening mogen toepassen, want dat zou beteekenen, dat men voor het rente-reservefonds zooals ik het zoeven noemde — hetwelk, ook al heeft men de grootte ervan niet uitgerekend, toch in de activa verscholen zit — op een te grooten interestaanwas rekent, terwijl men met het bijpassen eruit ten behoeve van den gewonen interestdienst ook al geen rekening houdt.

⁷ Zoo zou men dus zeker den financiële toestand van het fonds flatteeren. Legt men echter den door de emissie-markt geboden lageren rentevoet voor de berekeningen aan, dan beteekent ook dit volstrekt geen slag voor het fonds, maar slechts de aanvang van het tweede stadium van het nivelleeringsproces, dat men door meer voordeelige en minder voordeelige tijden heen van meet af aan voor het fonds bedoelde na te streven. Want al ziet men in werkelijkheid dat rente-reservefonds niet voor zich, de verschijnselen voltrekken zich natuurlijk onafhankelijk van hetgeen men door berekeningen al of niet uit den doorlopenden stroom van financiële gebeurtenissen in het fonds wenscht op te visschen.

⁸ Nu kan men mij natuurlijk wel tegenwerpen, dat het bestaan van zulke impliciete rente-reservefondsen onzeker gemaakt wordt doordat de beheerders onzer schatkist niet nagelaten hebben begeerige blikken te slaan naar de wetenschappelijke balansen der fondsen, met de bedoeling van een gunstiger saldo te profiteren door de Rijksbijdragen te verminderen, maar naar mijn meening brengt dit geen verschil in deze redenering — die bedoelt een inzicht te geven in het financiële verloop van de fondsen — en is de gedragslijn, die men voor de Rijksbijdragen volgt, zuiver

een zaak van verdeelen van de lasten der schatkist over een korter of langer tijdsverloop.

Doel van dit betoog is de conclusie, dat het aannemen van een lageren rentevoet, evenals iedere andere rekenkundige maatregel, die men voor de berekeningen noodig heeft, op zichzelf geen verandering kan brengen in het financieel verloop, dat zich in werkelijkheid bij het fonds voltrekt.

* * *

Bij het zoeken naar een antwoord op vraag 3 kan men zich eerst afvragen, of het zoo zeker is, dat er uit anderen hoofde weer lasten op de schatkist zouden komen. Ik moet althans erkennen, dat ik dat nog niet zoo dadelijk kan inzien.

De vraag, of er Staatsgarantie voor de Rijksfondsen bestaat, is dezelfde als die omtrent het eigenlijke wezen van deze fondsen en zou het onderwerp kunnen uitmaken van een afzonderlijke bespreking. In de sociale verzekeringswetten worden de toegekende uitkeeringen door het Rijk gewaarborgd, niet evenwel de toekomstige aanspraken te ontleenen aan reeds betaalde premien. De Pensioenwet richt het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds op en kent dit rechtspersoonlijkheid toe, terwijl van aansprakelijkheid van het Rijk in de wet niet wordt gerept. Invaliditeitswet, Ouderdomswet en Pensioenwet verplichten alle drie het Rijk tot een bijdrage voor bepaalde verplichtingen, die de betrokken fondsen bij hun aanvang moesten overnemen, maar die bijdragen strekken niet tot steun aan de fondsen in hun geheel. Toch is de praktijk niet geheel aldus, want terwijl op de balansen van het Pensioenfonds de bedoelde verplichtingen uitdrukkelijk vermeld staan, is bij het Ouderdomsfonds eerst later een splitsing in een fonds A en een fonds B met dergelijke bedoeling tot stand gebracht en is bij het Invaliditeitsfonds van een afzonderlijke cijferopstelling nooit sprake geweest. Bij dat fonds komt dan ook de speciale bedoeling van de Rijksbijdrage in het geheel niet in de desbetreffende wet (art. 20) tot uitdrukking. Al deze formeele overwegingen verliezen evenwel hun beteekenis tegenover hetgeen de werkelijkheid heeft te zien gegeven, b.v. toen de (gratis) ouderdomsrente van f 2.— op f 3.— per week werd verhoogd en toen de weduwnpensioenen van $\frac{1}{3}$ op $\frac{1}{2}$ van den pensioengrondslag werden gebracht. Afgezien van de vraag garantie of niet, heeft onze Staat daarmee dus getoond zekere verplichtingen te aangaan voor het handhaven van een minimum peil van levensonderhoud voor de leden zijner gemeenschap, gemeten naar hetgeen zij van huis uit gewend waren.

Beteekent dit aan den eenen kant een grooten en waardevollen waarborg voor de betrokkenen, er is toch ook een belangrijke keerzijde en wel hierin gelegen, dat in tijden van nood der Staatsfinanciën een aanleiding is geschapen om pensioenen en renten, die boven het minimumpeil uitgaan, in die richting te verlagen.

Men zou nu de eerste maatregel hemelhoog kunnen prijzen, de tweede met verontwaardiging veroordeelen, maar het is dunkt mij beter de zaak nuchter te bekijken en vast te stellen, dat in een geordenden staat door alle tijden heen regels moeten heerschen, die zoo goed mogelijk behoorlijke rechten voor alle leden zijner gemeenschap waarborgen. Het zal dan moeilijk zijn die regels eens en voor al vast te leggen — omdat men niet alle gebeurlijkheden der toekomst kan voorzien — en wanneer men niettemin rechten heeft toegekend, die naar den vorm niet te handhaven blijken, dan zal men de fout niet moeten zoeken bij het nalaten van wat eerst werd beloofd, maar in het beloven zelf, dat destijds in te positieven vorm of in te specialen vorm was geschied en daardoor niet letterlijk nagekomen kon worden zonder andere en meer ingrijpende algemeene belangen te schaden.

Uiteraard zijn wetten die bepaalde in geld uitge-

drukte rechten in het vooruitzicht stellen, niet na te leven zonder medewerking van de economische gebeurtenissen. Wat een wet meer belooft dan economisch mogelijk is, is uiteraard, zonder dat van eenige kwade trouw sprake is, onuitvoerbaar. Indien men in dit opzicht de voorloopige balans opmaakt van de werking onzer Rijksfondsen, dan zou men misschien ¹⁾ mogen zeggen, dat die, tegen de bedoeling en tegen de wetstekst in, gebleken zijn een verzekering te vormen niet voor bepaalde geldbedragen, maar voor een bepaalde hoeveelheid levensonderhoud, waarbij de geldbedragen slechts een rol spelen voor zoover betreft hun onderlinge verhoudingen, die ook dan nog de verdeling van het beschikbare zullen blijven regelen.

Als deze analyse juist is, dan zal men zich nooit tegen dezen gang van zaken kunnen verzetten; de omstandigheden zullen steeds machtiger blijken dan de codificatie, en men zou zelfs de vraag kunnen stellen, of men ondanks zichzelf niet een voorziening bereikt, die meer het ideale nabijkomt dan men zich van te voren had voorgesteld ²⁾.

Het bovenstaande nu toepassend op onze vraag 3, kan men dunkt mij wel deze stelling uiten, dat, indien men het vanzelfsprekend acht, dat uit anderen hoofde thans nieuwe lasten op de schatkist zouden komen, dit beteekent, dat men bij voorbaat de mogelijkheid op zij schuift, dat, zonder aan de feitelijke rechten van pensioengerechtigden te kort te doen, deze nieuwe lasten overbodig zouden blijken. Bedenkt men dan, dat de Staat er in deze zoo geheel anders voor staat dan maatschappijen van levensverzekering en particuliere fondsen, die uitsluitend op bijdragen van de verzekerden zijn aangewezen, en dat het hier gaat om invloeden, niet van ongunstig sterfteverloop of van een ongunstige uitkeeringspraktijk, maar van het economisch verschijnsel van den rentestandaard, dan ligt de conclusie voor de hand, dat het er thans de tijden niet naar zijn om zulke lasten in ieder geval maar vast op ons te nemen en dat het dus verantwoord mag worden geacht een en ander voorloopig nog eens aan te zien.

Intusschen wil ik de bespreking van vraag 3 niet eindigen alvorens de mogelijkheid in het oog te vatten, dat de „uit anderen hoofde op de schatkist komende lasten” minder algemeen zijn bedoeld en dat speciaal is gedacht aan de Rijksuitkeeringen aan de fondsen. Men zou dan immers kunnen redeneeren, dat door de berekening met een lageren rentevoet de aanvangstekorten, waarvoor die Rijksbijdragen dekking bedoelden, op een hooger bedrag zouden uitkomen, zoodat de vastgestelde Rijksbijdragen niet meer voldoende zouden zijn en verhoogd zouden moeten worden.

Bij de inleiding tot de bespreking van vraag 2 stipte ik reeds aan, dat men in geval van delging van een tekort door middel van een annuïteit, bij lageren rentestandaard ook een lagere interest voor de annuïteit kan aanleggen, welke tweede invloed op de grootte der Rijksbijdragen in tegenovergestelden en dus verlagenden zin werkt. Het resultaat zou dus nog kunnen meevallen en zelfs is men niet bij voorbaat zeker,

¹⁾ Ik zeg hier „misschien”, omdat men den tijd tot beoordeelen m.i. nog niet gekomen kan achten, zoolang de fondsen nog betrekkelijk korten tijd bestaan en hun werking nog zoozeer onder den invloed staat van de groote groepen van verzekerden, die zij bij hun aanvang tegen de voor die groepen veel te lage gemiddelde premie moesten opnemen.

²⁾ Geld is immers slechts een hulpmiddel, dat men als tusschenschakel gebruikt om allerlei handelingen te vergemakkelijken. De bedoeling is niet, dat men krampachtig aan het geld vasthoudt, indien er zonder dat mogelijkheid bestaat zijn doel te bereiken, en zeker niet, indien men daarbij onrechtvaardigheden zou begaan, die niemand bedoelt of wenscht. Zoo mogen ook de fondsen geen hinderpaal worden bij billijke verdeling van beschikbaar levensonderhoud.

dat die verlagende invloed niet de overhand zou hebben.

Zonder ingewikkelde en langdurige berekeningen is het niet mogelijk de verandering aan te geven, die de tekorten, waarvoor de Rijksbijdragen als dekking zijn aangewezen, door verlaging van den technischen rentevoet zouden ondergaan. Wel is voor verschillende uitkomsten de wijziging op te geven, die dan weder de annuïteiten zouden ondergaan. Wanneer bijv. eens bleek, dat door overgang van 4 pCt. op $3\frac{1}{2}$ pCt. het tekort met 9,2 pCt. werd vergroot, dan zou bij een 50-jarige annuïteit géén stijging van het jaarlijksch bedrag ter delging behoeven plaats te hebben.

Bleek het tekort met minder dan 9,2 pCt. vergroot, dan zou dus met *lagere* annuïteitsbedragen kunnen worden volstaan! Bij den overgang van 4 pCt. op 3 pCt. ligt deze grens bij een stijging van het berekend tekort met 19,8 pCt.

Kwam men bij den overgang van 4 pCt. op $3\frac{1}{2}$ pCt. op een stijging van het tekort met 20 pCt. of met 30 pCt., dan zou het 50-jarige annuïteitsbedrag moeten stijgen met 9,9 pCt. ondersch. 19,1 pCt. Dat er een neiging bestaat tot een zekere onafhankelijkheid tusschen het bedrag der jaarlijksche dekkingsannuïteit en den aangelegden rentevoet, kan niet verbazen, wanneer men bedenkt, dat zoowel de verplichtingen, waardoor het tekort ontstaat, als de bijdragen uit de schatkist daadwerkelijke betalingen in de toekomst betreffen, die slechts uit overwegingen van rekenkundigen aard tot contante waarden in het heden moeten worden herleid. Hoe dichter de tijdstippen, waaromheen zich beide soorten toekomstige betalingen groepeeren, bij elkaar liggen, des te meer zullen beide soorten betalingen dus door de berekeningen gelijkelijk worden beïnvloed en des te geringer wordt de verandering bij toepassing van verschillenden rentevoet.

Bij de beoordeeling der uitkomsten van berekeningen zal men zich dus steeds scherp rekenschap moeten geven van de reële feiten, waarvan de gevonden cijfers slechts een projectie op den tegenwoordigen tijd beteekenen.

* * *

Ik kom nu tot vraag 4 en kan als antwoord op het eerste deel daarvan volstaan met te verwijzen naar de wet van 29 December 1928, Staatsblad 507, „houdende nadere regeling van de belegging van gelden van Rijksfondsen en -instellingen”, welke wet tot stand is gekomen naar aanleiding van het verslag van de Staatscommissie van Gijn, ingesteld bij resolutie van 4 November 1926.

Bij deze wet wordt aan de fondsen de verplichting opgelegd tot het bedrag van de Staatsbijdrage over het betrokken jaar deel te nemen in een Staatsleening, die in dat jaar mocht worden uitgegeven, en wel tot een voorgeschreven rente van 4,4 pCt. voor het Invaliditeitsfonds en van 4 pCt. voor het Pensioenfonds. Die hoogere rente voor de deelname van het Invaliditeitsfonds vond zijn oorzaak hierin, dat in de wetenschappelijke balans van dat fonds, welke tijdens de totstandkoming der wetwijziging in bewerking was, een post voorkwam, die in de toekomst te behalen interest boven 4 pCt. vertegenwoordigde en deze dus reeds in het saldo betrok. Men redeneerde blijkbaar, dat nu de Rijksbijdrage voor dat fonds op grond van dat (nadeelig) saldo was vastgesteld, het Rijk geen maatregelen mocht nemen, die de genoemde post zou aantasten en daarmede het saldo, dat men door de Rijksbijdrage gedekt rekende, nadeelig zou beïnvloeden.

Daargelaten dat de verplichting van het Rijk om het Invaliditeitsfonds in zijn geheel in evenwicht te houden nergens vastligt — zooals ik bij vraag 3 reeds memoreerde —, kan men vaststellen, dat, indien het Rijk een aanvankelijk aanvaarde verplichting om bepaalde jaarlijksche stortingen in contanten te ver-

richten, gaat wijzigen in dien zin, dat voortaan de storting in schuldbekentenissen plaats heeft, het volstrekt niet vreemd is, indien een bepaalde interest voor die schuldbekentenissen wordt vastgelegd. Immers men kan het beschouwen als een geheel op zichzelf staande transactie, die met de verdere financiering van de schatkist niet te maken heeft.

Toegegeven moet echter worden, dat de nu eenmaal gekozen vorm zoodanig is, dat de transactie gekoppeld wordt aan de uitgifte van Staatsleeningen in het algemeen en dat er daardoor een zekere moeilijkheid ontstaat, indien van eenzelfde leening de interest, die de Rijksfondsen ontvangen, afwijkt van die voor de overige inschrijvers. Toch kan men dit bezwaar niet zwaar laten wegen, wanneer men bedenkt, dat het onderscheid in rentevoet van 4 pCt. en 4,4 pCt. voor de verschillende fondsen dit gebrek aan eenvormigheid van te voren reeds voor alle gevallen zonder uitzondering voorschrijft en dat trouwens de Memorie van Toelichting uitdrukkelijk vastlegt, dat ook bij lagere rentestandaard op de vrije markt, de fondsen de genoemde interest zouden moeten ontvangen.

Het zou dan ook dunkt mij slechts een quaestie van anders redigeeren worden, althans van het volgen van een gedachtengang bij de formuleering der bedoelde bepaling meer in de lijn, zooals ik het in de voorvorige alinea uitdrukte, om het verband met de gewone Staatsleeningen op den achtergrond te schuiven en daarmede het minder logisch aandoende element op te heffen.

Bovendien is de betreffende bepaling als proefmaatregel gedacht, althans er zal vóór 1 Januari 1939 bij de wet moeten worden beslist, of de bepaling onveranderd zal blijven. Het zou dus geen ingrijpende wijziging zijn, indien men besloot haar niet te bestendigen en het kan eenig nut hebben, de discussie over de wenschelijkheid daarvan reeds nu aan te vangen.

Men zou dan evenwel de discussie bij den wortel moeten aanvagen en dus ook de wijze, waarop de Rijksbijdragen werden bepaald, daarin moeten betrekken. Het voorafgaande in eenigszins scherper vorm samenvattend, kan men dan zeggen, dat men zich het te dekken tekort niet grooter voorstelde dan strikt noodig was en wel door vast te rekenen op winst op toekomstige beleggingen. Om zich nu weer te wapenen tegen het uitblijven van die winst, had men die bij de wet gegarandeerde rente op de beleggingen in Staatsschuld noodig.

Het valt dunkt mij niet te ontkennen, dat dit stel maatregelen een tamelijk gewrongen geheel oplevert en dat het moeite kost het overzicht te behouden. Zolang dit slechts beteekent een middel om met plausibele motiveering eenig uitstel te weeg te brengen in de betaling der bedragen, waartoe het Rijk zich tegenover de fondsen heeft verplicht — gepaard gaande met een onderlinge verschuiving van wat de fondsen onder den naam van bijdrage en onder den naam van interest uit de schatkist ontvangen —, kan tegen den vorm dunkt mij niet veel bezwaar bestaan, al zou men m.i. toch beter doen in deze toch reeds ingewikkelde materie de quaestie van een uitstel van Rijksbetalingen maar rondweg onder de oogen te zien. Maar anders wordt de zaak, indien men consequenties zou gaan zien in de interest, die het Rijk aan anderen op zijn leeningen zou bieden, want dan zou hetgeen eerst was een in wezen administratief stel maatregelen zonder uiteindelijke financiële gevolgen, veranderen in een daadwerkelijke en zware financiële last, die het voordeel, dat men zocht, onevenredig duur zou doen betalen.

Is bij dit betoog in de eerste plaats gedacht aan de interest van 4,4 pCt. waarvan de genoemde wet het Invaliditeitsfonds voor zijn deelnamen in leeningen verzekert, met een kleine wijziging is de redeneering toepasselijk ook op de 4 pCt. voor het Pensioenfonds

en verder op ieder rentetype, dat bij voorbaat voor toekomstige deelnamen in leeningen wordt voorgeschreven.

Daarom lijkt het mij juist, indien men zou besluiten het betreffende artikel der bedoelde wet (art. 6) aldus te wijzigen, dat in ieder geval de voorgeschreven rendementen daaruit zouden vervallen. De overige inhoud van het artikel — de betaling van de Rijksbijdragen in den vorm van leeningsobligaties — zou dan bekeken kunnen worden in algemeen verband met de totale verplichtingen van het Rijk tegenover de fondsen en tegenover de houders van Staatsschuld.

* * *

Naar ik meen rechtvaardigen de bovenstaande besprekingen de algemeene conclusie, dat de aan de fondsberekeningen ten grondslag te leggen rentevoet in de eerste plaats is een rekenkundig — of wil men, administratief — vereischte om geldbedragen op verschillende tijdstippen betaalbaar, met elkaar in verband te kunnen brengen, al zal men ook bij de keuze van dien rentevoet niet anders kunnen te werk gaan dan zoo nauw mogelijk aansluiting te zoeken bij hetgeen bij belegging van gelden in werkelijkheid zal gebeuren.

Maar men zal zich bewust moeten blijven, dat de berekening slechts een beeld ontwerpt, een zoo waarschijnlijk mogelijk beeld althans, en nooit bedoelen kan de uiterlijke omstandigheden te beïnvloeden, gesteld al dat dit zou kunnen. En zoo zal men dus aan de berekening van de Rijksfondsen geen argumenten kunnen ontleenen voor het afbuigen van den weg, die naar conversie onzer Staatsschuld tot beneden 4 pCt. leidt, indien men dien weg anders zou zijn gevolgd.

Dr. J. VAN HOORN.

FINANCIËLE NADEELEN VOOR NEDERLANDSCH-INDIË VOORTVLOEIENDE UIT DE TINRESTRICTIE-OVEREENKOMSTEN.

In onze vorige beschouwingen ¹⁾ hebben wij aan de hand van statistische gegevens aangetoond, dat de basisproducties voor Nederlandsch-Indië, zooals deze in de restrictie-overeenkomsten van 1931 en 1933 zijn vastgesteld, zeer ongunstig voor dat land zijn. De beteekenis van deze onjuiste en onbillijke vaststelling der basisproducties is in staat 1 nader uiteengezet voor Banka en Billiton. Over de periode 1931/1933 zijn de berekeningen voor Singkep, dat zooals reeds werd opgemerkt een grooter quotum ontving, dan dit bedrijf toekwam, mede in verband met het geringe financieel belang, dat het Gouvernement daarbij had. eenvoudigheidshalve achterwege gelaten. Tevens is

¹⁾ Zie E.-S.B. van 5 Sept. jl.

aangenomen, dat het per 1 Juni jl. vastgestelde percentage tot ultimo 1934 zal gehandhaafd blijven.

Gaan wij thans de in het vorige artikel berekende tekorten op de aan Banka en Billiton toegekende quota financieel interpreteren, dan komt men tot de in nevenstaanden staat 2 opgenomen bedragen.

Voor de berekening van de in dezen staat voorkomende bedragen is uitgegaan van de volgende twee premissen:

a. bij een andere verdeling van de totaalproductie over de vier landen zou de wereldproductie niet gewijzigd zijn, zoodat ook de verkoopprijs dezelfde zou zijn gebleven;

b. de meerdere productie zou en op Banka en op Billiton zonder belangrijke extra-kosten geleverd kunnen zijn. Het is zelfs niet uitgesloten, dat die meerdere productie geen verhooging van de totale exploitatiekosten tengevolge zou gehad hebben, aangezien de maatregelen om de productie tot de vastgestelde quota terug te dringen voor de beide met contractarbeiders uit China werkende bedrijven nog belangrijke extra-uitgaven vorderden.

De berekeningen zijn verder gebaseerd op de gemiddelde opbrengstprijzen van het Bankatin voor de jaren 1931, 1932 en 1933 voorkomende in de jaarverslagen van genoemd bedrijf, terwijl de gemiddelde verkoopprijs voor 1934 op f 1700.— is getaxeerd. Voor de berekening der schade per ton op de te weinig toegekende productie werden de opbrengstprijzen nog veiligheidshalve met omstreeks f 200 per ton verminderd, zoodat als schade per ton werd aangenomen onderscheidenlijk f 1100.—, f 900.—, f 1350.— en f 1500.—. Voor de winstderving van het Gouvernement op het Billitonbedrijf werd tenslotte $\frac{5}{8}$ deel van de totaal berekende schade genomen.

Behalve deze aanzienlijke financiële nadeelen, hebben de bedrijven nog groote moeilijkheden onderhouden van de te lage vastgestelde quota. Het is begrijpelijk, dat door de telkens na korte poezen elkaar opvolgende verminderingen in de quota groote schade aan de bedrijfsorganisatie is toegebracht, waarvan men naar te vreezen is, later de wrange vruchten zal moeten plukken. Deze schade zou vanzelfsprekend geringer geweest zijn, indien de productie minder had ingekrompen behoeven te worden dan thans het geval is geweest.

De vraag kan worden gesteld, of de positie van de Ned.-Indische producenten misschien zoo zwak was, dat met de toegekende quota genoeg moest worden genomen. Mijns inziens is dit in geenen deele het geval. Integendeel, de positie van Ned.-Indië is buitengewoon sterk. De geheele productie is gecentraliseerd in twee groote bedrijven, die beide over rijke, Banka zelfs over zeer rijke, ertsreserves beschikken, terwijl de kostprijs ook gunstig afsteekt tegenover die der drie andere landen, zoodat een eventuele strijd met vertrouwen onder de oogen kon worden gezien (ver-

Staat 1.

Verschillen tusschen de toegekende en billijke quota in long tons voor Banka en Billiton. berekend uit de staten 3 en 4.

	1931		1932			1933	1934		
	Mrt.-Mei 3 maanden	Juni-Dec. 7 maanden	Jan.-Mei 5 maanden	Juni 1 maand	Juli Dec. 6 maanden	Jan.-Dec. 12 maanden	Jan.-Mrt. 3 maanden	Apr.-Mei 2 maanden	Juni-Dec. 7 maanden
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Banka</i>									
Quotum op basis 1926	$\frac{3}{12} \times 21.991 = 5.498$	$\frac{7}{12} \times 18.502 = 10.793$	$\frac{5}{12} \times 15.889 = 6.620$	$\frac{1}{12} \times 12.400 = 1.033$	$\frac{6}{12} \times 9.430 = 4.715$	$\frac{12}{12} \times 9.430 = 9.430$	$\frac{3}{12} \times 11.556 = 2.889$	$\frac{2}{12} \times 14.445 = 2.407$	$\frac{7}{12} \times 15.839 = 9.269$
Quotum op basis overeenk.	$\frac{3}{12} \times 19.070 = 4.767$	$\frac{7}{12} \times 16.019 = 9.362$	$\frac{5}{12} \times 13.780 = 5.742$	$\frac{1}{12} \times 10.753 = .896$	$\frac{6}{12} \times 8.176 = 4.088$	$\frac{12}{12} \times 8.176 = 8.176$	$\frac{3}{12} \times 8.593 = 2.148$	$\frac{2}{12} \times 10.741 = 1.790$	$\frac{7}{12} \times 11.815 = 6.892$
Te korten	731	1.431	878	137	627	1.254	741	617	2.377
Jaartekorten...	2.162		1.642			1.254	3.735		
<i>Billiton</i> (in 1934 inclus. Singkep)									
Quotum op basis 1926	$\frac{3}{12} \times 12.547 = 3.137$	$\frac{7}{12} \times 10.556 = 6.158$	$\frac{5}{12} \times 9.065 = 3.777$	$\frac{1}{12} \times 7.074 = .589$	$\frac{6}{12} \times 5.380 = 2.690$	$\frac{12}{12} \times 5.380 = 5.380$	$\frac{3}{12} \times 6.984 = 1.746$	$\frac{2}{12} \times 8.730 = 1.455$	$\frac{7}{12} \times 9.602 = 5.601$
Quotum op basis overeenk.	$\frac{3}{12} \times 9.776 = 2.444$	$\frac{7}{12} \times 8.223 = 4.797$	$\frac{5}{12} \times 7.063 = 2.943$	$\frac{1}{12} \times 5.512 = .459$	$\frac{6}{12} \times 4.191 = 2.096$	$\frac{12}{12} \times 4.191 = 4.191$	$\frac{3}{12} \times 5.939 = 1.485$	$\frac{2}{12} \times 7.424 = 1.237$	$\frac{7}{12} \times 8.166 = 4.763$
Tekorten	693	1.361	834	130	594	1.189	261	218	838
Jaartekorten...	2.054		1.558			1.189	1.317		

Staat 2.

Berekening der door het Nederlandsch-Indische Gouvernement geleden schade tengevolge van de te lage vaststelling der quota voor Banka en Billiton.

	1931	1932	1933	1934	1931/1934
1	2	3	4	5	6
<i>Banka</i>					
Tekort aan productie in long tons	2.162	1.642	1.254	3.735	8.793
Schade per long ton	f 1100.—	f 900.—	f 1350.—	f 1500.—	—
Tot. schade op Banka	$2.162 \times f 1100.— = f 2.378.200$	$1.642 \times f 900.— = f 1.477.800$	$1.254 \times f 1350.— = f 1.692.900$	$3.735 \times f 1500.— = f 5.602.500$	f 11.151.400
<i>Billiton (voor 1934 inclusief Singkep)</i>					
Tekort aan productie in long tons	2.054	1.558	1.189	1.317	6.118
Schade per long ton	$\frac{1}{8} \times f 1100.—$	$\frac{1}{8} \times f 900.—$	$\frac{1}{8} \times f 1350.—$	$\frac{1}{8} \times f 1500.—$	—
Tot. schade op Billit.	$2.054 \times \frac{1}{8} \times f 1100.— = f 1.412.125$	$1.558 \times \frac{1}{8} \times f 900.— = f 876.375$	$1.189 \times \frac{1}{8} \times f 1350.— = f 1.003.220$	$1.317 \times \frac{1}{8} \times f 1500.— = f 1.234.700$	f 4.526.420
<i>Uitvoerrecht op tin</i>					
Tekort aan productie in long tons	4.216	3.200	2.443	5.052	14.911
Schade per long ton	f 35.56	f 35.56	f 35.56	f 35.56	f 35.56
Totale schade aan invoerrechten	$4.216 \times f 35.56 = f 149.921$	$3.200 \times f 35.56 = f 113.792$	$2.443 \times f 35.56 = f 86.873$	$5.052 \times f 35.56 = f 179.649$	$14.911 \times f 35.56 = f 530.235$
Totale schade	f 3.940.246	f 2.467.967	f 2.782.993	f 7.016.849	f 16.208.055

gelijk het begin van het citaat, dat in ons vorige artikel is opgenomen).

Een andere zeer belangrijke factor is ook nog het feit, dat, hoezeer de Indische Schatkist geïnteresseerd is bij de uitkomsten van de beide bedrijven, dit toch in veel mindere mate het geval is, dan in de drie andere landen, die hetzij geheel, hetzij voor een groot deel voor hun inkomsten afhankelijk zijn van de resultaten der tinontginningen.

Indien men tenslotte vraagt, wat het nut kan zijn van deze beschouwingen, die voor een gedeelte een kritiek bevatten op het verleden, waaraan niets meer kan worden veranderd, terwijl het Gouvernement zich ook reeds tot ultimo 1936 op de naar vorengedachte ongunstige basis heeft verbonden, dan kan daarop het antwoord luiden, dat het Indische en het Nederlandsche publiek recht hebben op een duidelijke uiteenzetting van de beteekenis van het belangrijkste onderdeel der gesloten overeenkomsten. Indien deze kritiek bovendien zal leiden tot het bedingen van betere voorwaarden bij een eventuele verlenging der bestaande overeenkomst, zoo zullen deze beschouwingen ook praktisch nut hebben opgeleverd.

Juli 1934.

Ir. L. LEGER.

DE RUBBERRESTRICTIE.

Sedert wij den laatsten keer in dit weekblad de rubberpositie bespraken zette zich, na een reactie, weer een opwaartsche prijsbeweging door, welke voor buitenstaanders den indruk van een effectiviteit der beperking zou kunnen wekken. Dit evenwel is nog geenszins het geval. In deze prijsstijging kunnen wij, evenals in de afdoeningen uit oogst 1935 met een report, niet anders zien dan een vooruitlopen op het verwachte ingrijpen in de toekomstige productie. Reeds een enkel cijfer doet zien hoe de positie is:

	1e halfj. 1933	2e halfj. 1933	1e halfj. 1934
	in long tons		
Getax. wereldproductie . .	364.477	470.000	ca. 528.000
„ wereldconsumptie	380.188	426.254	„ 507.000
Mutatie in den voorraad	-15.711	+ 43.746	+ca. 21.000

Per ult. Juli jl. bedroegen de voorraden ongeveer 720.000 tons, waarbij in aanmerking moet worden genomen een vermindering der onzichtbare voorraden bij de oerproducenten tengevolge van de restrictiebepalingen (beperking van de voorraden in het Oosten en vrijen uitvoer, indien de voorraden op 31 Mei onder douane-toezicht waren gesteld), anderzijds echter vermoedelijk ook een vermindering der zichtbare voorraden door grootere voorraadvorming van ruwe

en verwerkte rubber bij de consumenten. Wij mogen dus aannemen, dat het voorraadjfer tenslotte tegenover vroeger weer een vrij goed beeld geeft van de situatie; een vergelijking met de consumptie 1933 leert, dat ruim 10% maand consumptie in voorraad is.

Doordat bestaande voorraden vóór het in werking-treden der restrictie onder toezicht der douane konden worden gesteld en dan later vrij uitgevoerd, zijn de uitvoeren ook in Juni nog belangrijk, zij het minder dan in Mei, geweest, doch in de tweede helft van dit jaar zal de beperking haar invloed op de exporten en daarmee op de productie oefenen.

Van beslissend belang zal het zijn, hoe de consumptie zich zal ontwikkelen, waarbij mede in aanmerking dient te worden genomen de factor in hoeverre kunstmatig autarkie-streven en de prijszetting inderdaad oorzaak zullen worden van de vervaardiging van synthetische rubber (Rusland en Duitschland) en van het gebruik van regeneraat; bij het autarkie-streven toch beslist niet meer de rubberprijs, doch momenten, welke voor de rubber extern zijn. Tot nu toe vertoon het verbruik van reclaimed rubber reeds een, zij het kleine, doch onevenredige toename; van het gezamenlijke verbruik van ruwe en geregenereerde rubber in de Vereenigde Staten bedroeg het 19 pCt. in Juni van dit jaar tegenover 15,8 pCt. in Juni 1933 en 16,7 pCt. over het geheele jaar 1933.

Met betrekking tot het verbruik in het tweede halfjaar kunnen wij de optimistische verwachtingen, welke hier en daar geuit worden, niet deelen. De onzekere toestanden overal ter wereld hebben hun terugslag in de auto-industrie gegeven en bij de toenemende bandenvoorraden gedurende de laatste maanden kunnen de verwachtingen o.i. niet hoog zijn.

Het zou zodoende heel goed kunnen zijn, dat de uitvoeren in de tweede helft van 1934 het verbruik nog overtreffen, zoodat 1935 zou worden ingetreden met een nog groter voorraad, welks teveel in de komende jaren zal moeten worden ingeloopt door een verhoogde beperking.

Toch dringen zoo nu en dan weer berichten door over nieuwe toepassing van rubber of intensivering der proeven daarvoor, in welk verband vooral het wegvraagstuk de aandacht blijft vragen. Een ernstige belemmering hierbij is de nog steeds voortdurende ongunstige ontwikkeling van de financiële verhoudingen; weliswaar zou een der factoren tegen den aanleg van wegen met gebruik van rubber — de hoge arbeidskosten — van kleinere beteekenis worden, waar wegeaanleg als werkverschaffing zal geschieden, doch alleen voor zoover het het aanbrengen op den weg betreft, zoodat, voor zoover het gaat om toe-

passing van een bewerkte product, de loonfactor bij de bewerking blijft, evenals bij rubbervloeren etc. Toepassing van latex en ruwe rubber voor wegen bevindt zich nog altijd in het stadium van proefneming;

Over het algemeen liggen o.i. de factoren voor een duurzame sterke toeneming van het verbruik binnen, korten tijd niet zoo gunstig als men het veelal voorstelt en toch, *van de restrictie op zichzelf kan geen verbetering in de werkelijke verhoudingen komen*; het herstel van een gezond evenwicht moet komen, van de zijde van de consumptie, omdat productiebeperking geen saneering, doch juist een handhaving, van de bestaande capaciteit ten doel heeft.

Niet alleen handhaving van de bestaande productie-capaciteit zal onder de thans geldende restrictie, plaats hebben, doch zij verschaft de mogelijkheid tot een, zij het beperkte, vergroting in het bij de regeling aangesloten gebied. Reeds doordat de mogelijkheid van herplanten — tot een maximum van 20 pCt. gedurende de geheele beperkingsperiode — praktisch, beteekenen zal vervanging van aanplantingen uit ongeselecteerd plantmateriaal door die met superieure, oculaties of zaailingen, doch ook doordat oculeren van bestaande zaailingen-aanplantingen niet verboden is. Beide werkzaamheden zullen tot een opvoering der productie-capaciteit leiden, een productie-capaciteit, die, doordat ongeveer ¼ van de totaal met rubber beplante oppervlakte in de cultuurgebieden oult. 1932 nog improductief was, in de productie nog lang niet tot uiting is gekomen; de India Rubber World van 1 Juni jl. geeft terzake de volgende interessante recapitulatie:

Grand Total:	Mature area acres	Immature area acres	Total planted area acres
Large estates	3.158.000	1.095.000	4.253.000
Small holdings	2.973.000	819.000	3.792.000
	6.131.000	1.914.000	8.045.000

J. F. H.

DE WERELDHANDELSVLOOT.

Het is nu al eenige jaren een gewoon verschijnsel geworden, dat de telken jare in den zomer verschijnende cijfers van Lloyd's register een vermindering der wereldtonnage te zien geven. Ditmaal was deze vermindering grooter dan ooit te voren; zij overschreed de 2 miljoen ton, gelijk uit de volgende cijfers blijkt:

	Stoom- en motor-schepen B.R.T.	Zeil-schepen	Totaal	Vermeerdering of vermindering bij voorafgaande jaar
30 Juni 1930	68.023.804	1.583.840	69.607.644	+ 1.533.332
" " 1931	68.722.801	1.408.239	70.131.040	+ 523.396
" " 1932	68.368.141	1.366.169	69.734.310	— 396.730
" " 1933	66.627.524	1.292.661	67.920.185	— 1.814.125
" " 1934	64.357.792	1.218.820	65.576.612	— 2.343.573

Blijkens de tot 14 Juni 1934 bekende cijfers ging

gedurende het jaar 1933 verloren een totale tonnage van 2.733.458 B.R.T., waarvan niet minder dan 2.413.189 ton door sloopen, het hoogste tot dusver voorgekomen cijfer (in 1932 werd in totaal aan de wereldvloot onttrokken 1.696.000 B.R.T., in 1931 1.335.708 B.R.T.). Gedurende het eerste halfjaar van 1934 zou volgens nog slechts globaal bekende gegevens 1.113.000 B.R.T. gesloopt zijn.

Bezieet men daarnaast de te water gelaten tonnage, dan blijkt deze te hebben bedragen:

in 1931	1.617.115	B.R.T.
" 1932	726.591	"
" 1933	489.016	"
1e halfjaar 1934	235.494	"

Wijzen deze cijfers dus nog op een steeds verderen teruggang, de in aanbouw zijnde tonnage begint weer toe te nemen. Nadat deze van 1.999.806 B.R.T. in het 1e kwartaal van 1931 steeds gedaald was tot 732.495 B.R.T. in het 2e kwartaal van 1933, is sindsdien een stijging begonnen tot 1.079.171 ton in het 1e kwartaal en 1.216.340 in het 2e kwartaal van 1934. Op een spoedig herstel van evenwicht tusschen vraag en aanbod van scheepsruimte bestaat dan ook — althans wat de zijde van de tonnage betreft — ondanks de hooge sloopcijfers, nog allerminst uitzicht, wanneer men bedenkt, dat de opgelegde tonnage volgens de laatst bekende gegevens (Juli 1934) nog geschat wordt op circa 9 miljoen B.R.T. en het volumen van den wereldhandel op 25 pCt. minder dan in 1930. In dit verband zij verwezen naar de over de ontwikkeling van de wereldkoopvaardijvloot en de wereldscheepvaartbeweging verschenen beschouwingen in het Economisch-Statistisch Kwartaalbericht No. 12 van 17 Januari 1934 (blz. 71).

In vroeger jaren was een jaarlijksch verlies door zee-evenement en sloop van 2 pCt. der wereldvloot normaal, dit verlies bedroeg in het afgelopen jaar 3,7 pCt., waar tegenover de normale aanbouw van 3 à 4 pCt. terugliep tot 0,7 pCt. Deze vermindering is evenwel nog verre van voldoende om het op circa 20 pCt. geschatte surplus aan scheepsruimte te doen verdwijnen.

Het aandeel van de verschillende vlaggen in de wereldvloot (stoom- en motortonnage) is als volgt (zie onderstaande tabel).

De koopvaardijvloot is in de meeste landen afgenomen; vergeleken met het jaar, waarin het hoogste cijfer werd bereikt, is de achteruitgang het sterkst in Nederland, waar sinds 1931 de vloot met niet minder dan 16 pCt. verminderd is. Daarna volgen Duitsland met een achteruitgang van bijna 14 pCt. sinds 1931, Groot-Brittannië met een vermindering van 13 pCt. sinds 1930, Italië eveneens met 13 pCt. sinds 1932, de Ver. Staten met een achteruitgang van circa 8 pCt. sinds 1930, Frankrijk met 7 pCt. sinds 1931 en Spanje met 6 pCt. sinds 1932. De Japansche vloot is sinds 1930 slechts met 5 pCt. af-

	1925		1930		1931		1932		1933		1934	
	B.R.T.	% wereldvloot	B.R.T.	% wereldvloot	B.R.T.	% wereldvloot	B.R.T.	% wereldvloot	B.R.T.	% wereldvloot	B.R.T.	% wereldvloot
Gr. Britannië												
Ierland	19.304.670	30,9	20.321.920	29,8	20.193.677	29,4	19.562.143	28,6	18.592.204	27,9	17.629.548	27,4
Ver. Staten (zeeschepen)	11.931.562	19,1	10.645.730	15,6	10.356.077	15,1	10.270.351	15	10.088.438	15,1	9.795.126	15,2
Japan	3.919.807	6,2	4.316.804	6,3	4.276.341	6,2	4.255.014	6,2	4.258.159	6,4	4.072.707	6,3
Noorwegen	2.618.445	4,1	3.663.237	5,3	4.061.629	5,9	4.163.836	6,1	4.078.133	6,1	3.980.101	6,2
Duitsland	3.006.270	4,8	4.199.096	6,1	4.226.050	6,1	4.142.920	6,1	3.887.987	5,8	3.680.353	5,7
Frankrijk	3.319.645	5,3	3.470.591	5,1	3.513.179	5,1	3.507.525	5,1	3.469.538	5,3	3.259.594	5,1
Italië	2.930.836	4,8	3.261.922	4,8	3.273.525	4,8	3.331.304	4,9	3.092.772	4,6	2.875.183	4,5
Nederland	2.587.789	4,1	3.079.000	4,5	3.111.357	4,5	2.957.195	4,3	2.758.812	4,1	2.612.377	4,0
Zweden	1.253.900	2	1.594.313	2,3	1.678.776	2,4	1.691.253	2,5	1.658.148	2,5	1.597.314	2,5
Griekenland ..	894.542	1,4	1.390.899	2	1.397.782	2	1.470.064	2,2	1.417.071	2,1	1.507.260	2,3
Spanje	1.142.924	1,9	1.207.093	1,8	1.211.817	1,8	1.250.128	1,8	1.217.968	1,8	1.164.489	1,8
Denemarken....	1.021.617	1,6	1.071.521	1,6	1.133.201	1,6	1.171.275	1,7	1.160.233	1,7	1.100.778	1,7

genomen, terwijl de vermindering in de Scandinavische landen van zeer weinig beteekenis is; in Noorwegen, Zweden en Denemarken is de koopvaardijvloot thans groter dan in 1930. Dit is ook het geval in Griekenland, waarvan de tonnage sinds 1930 zelfs met 8 pCt. is toegenomen, voor een groot deel door aankoop tegen lagen prijs van oude Britsche, Nederlandsche en Duitsche schepen.

Eenige verschuivingen in het aandeel der verschillende vlaggen in de wereldvloot is van een en ander het gevolg. Het aandeel van de Britsche vlag neemt nog steeds af; het Nederlandsche aandeel, dat in 1930 tot 4,5 pCt. gestegen was, is sindsdien voortdurend gedaald, thans zelfs beneden het percentage van 1925. Ook het aandeel van Duitsland is vermindert. Merkwaardig is hiertegenover de snelle ontwikkeling van de Noorsche vloot; in 1925 was zij nog nagenoeg gelijk aan de Nederlandsche, daarna nam zij snel toe, overtrof spoedig Frankrijk en Italië, stond in 1930 gelijk met Duitsland, overvleugelde dit land in het volgend jaar en strijdt thans met Japan om de derde plaats als zeevarende natie.

Als kenmerken van de kwaliteit der tonnage is in de eerste plaats de leeftijd der schepen van belang. Door den geringen aanbouw van de laatste jaren is veroudering der bestaande tonnage niet te ontgaan: zoo maakte in 1931 de tonnage van schepen minder dan 5 jaar oud, nog 17,3 pCt. der wereldvloot uit, dit percentage bleek op 30 Juni 1934 te zijn gedaald tot 10,4 pCt. Daarentegen is de klasse van schepen ouder dan 25 jaar, dank zij het intensieve sloopproces nauwelijks toegenomen: zij vormde 17 pCt. in 1931 en 17,1 pCt. in 1934. De grootste leeftijdsklasse der tonnage is thans die tusschen 10—15 jaren, welke 25,3 pCt. van de wereldvloot uitmaakt.

Een beeld van den ouderdom der Nederlandsche vloot op 30 Juni der laatste jaren geven onderstaande percentages:

Minder dan 5 jaar	5-10 j.	10-15 j.	15-20 j.	20-25 j.	Ouder dan 25 jaar
1931... 25,3	20.—	22.1	19.2	8.—	5.3
1932... 23,2	16.6	29.3	17.8	7.9	5.2
1933... 20,4	17.8	31.6	16.5	7.9	5.8
1934... 15,8	23.2	33,9	13.7	9.8	6.6

Vergeleken met andere landen is de leeftijdsindeling der Nederlandsche tonnage niet ongunstig, gelijk uit onderstaande cijfers, weergevende de percentages der totale nationale vloeten, blijkt.

	Minder dan 5 jaar	5-10 j.	10-15 j.	15-20 j.	20-25 j.	Ouder dan 25 jaar
Gr.-Brittannië en Ierland	10,6	26,3	26,6	16,8	12,5	7,2
Ver. Staten (zeeschepen)	5,6	4,—	34,3	41,2	5,8	8,5
Japan	12,7	9,4	21,7	30,8	7,6	17,7
Noorwegen	25,3	21,8	17,3	15,3	8,3	11,9
Duitschland	5,3	27,1	41,9	5,4	9,1	10,9
Frankrijk	14,7	11,3	34,3	12,6	15,7	11,4
Italië	8,9	19,8	25,—	13,8	11,4	21,1
Wereldvloot	10,4	17,1	25,3	17,5	11,—	17,1

De hoogste percentages aan moderne schepen (minder dan 5 jaar oud) worden aangetroffen in Noorwegen (25,3 pCt.), Denemarken (17,4 pCt.), Nederland (15,8) en Frankrijk (14,7 pCt.). Van de Grieksche vloot is slechts 0,6 pCt. jonger dan 5 jaar oud.

De tonnage der motorschepen neemt nog steeds toe en omvat thans 10.604.526 B.R.T. of 16,4 pCt. der wereldvloot.¹⁾ In enkele landen zijn aanmerkelijk hogere percentages aan te wijzen, zoo in Noorwegen 45,2 pCt., Denemarken 41,2 pCt., Zweden 34,5 pCt., Nederland 29,9 pCt., Italië 21,6 pCt.,

¹⁾ Zeilschepen met hulpvermogen inbegrepen.

Duitschland 18 pCt. Daarentegen is het aandeel der motorschepen in Groot-Brittannië 15,3 pCt., dat in Frankrijk slechts 7,6 pCt. en in de Ver. Staten 5,6 pCt.

Terwijl in 1914 nog bijna 89 pCt. der wereldvloot op het gebruik van kolen was aangewezen, is dit percentage thans gedaald tot ongeveer 52 pCt.; daarentegen waren in 1914 nog geen 3 pCt. der schepen ingericht voor het stoken van olie, terwijl dit in 1934 met ruim 30 pCt. der stoomtonnage (19.857.711 B.R.T.) het geval is. Rekent men de motortonnage erbij, dan kan dus 46 pCt. der wereldvloot met het gebruik van olie als brandstof volstaan. Niet uit het oog zij echter verloren, dat vele schepen zoowel kolen als olie kunnen stoken, naar gelang de omstandigheden het een of het ander wenschelijk maken.

De totale tonnage der tankschepen bedroeg op 30 Juni 1934: 8.668.477 B.R.T. en liep, evenals het voorafgaande jaar, eenigszins achteruit vergeleken met het topjaar 1932, toen deze categorie 8.808.821 B.R.T. groot was. Niettemin is het aandeel dezer groep in de wereldvloot nog gestegen en wel tot 13 pCt.

Laat men deze uitsluitend voor olievervoer aanwendbare schepen buiten beschouwing en trekt men voorts af visschersschepen, sleep-, bergings- en hulpvaartuigen, lichters, zeilschepen, houten schepen, schepen, welke de Amerikaansche meren bevaren, schepen van minder dan 4000 ton inhoud en schepen ouder dan 25 jaar (met uitzondering van enkele, die nog een behoorlijke snelheid kunnen ontwikkelen), dan houdt men de tonnage over, welke bestemd is voor het algemeen transoceanisch vervoer van personen en goederen. Deze is als volgt over de verschillende landen verdeeld:

Grootte der tonnage ter beschikking van het vracht- en passagiersvervoer in de groote vaart.

	1930		1934	
	B.R.T.	% Wereld-totaal	B.R.T.	% Wereld-totaal
Gr.-Brittannië en Ierland	10.439.753	38.47	11.255.936	36.72
Ver. Staten	5.372.806	19.80	5.421.168	17.69
Duitschland	2.151.162	7.93	2.215.195	7.23
Japan	1.739.031	6.41	2.093.573	6.83
Frankrijk	1.587.905	5.85	1.850.332	6.04
Italië	1.492.391	5.50	1.712.065	5.59
Nederland	1.731.881	6.88	1.550.947	5.06
Noorwegen	515.496	1.90	1.005.286	3.28
Wereldtotaal ..	27.136.195	100.00	30.653.015	100.00

Ons land, dat in 1930 in deze voor de internationale concurrentie zeer belangrijke groep nog de 5e plaats innam, is teruggedrongen naar de 7e door toeneming dezer „qualiteits“-tonnage in Japan, Frankrijk, Italië en Duitschland. Ook Noorwegen, dat in verband met zijn groote hoeveelheid tankschepen, kort geleden in deze categorie nog slechts een rol van weinig beteekenis speelde, wist zijn tonnage bijna te verdubbelen en zijn aandeel op te voeren van 1,90 pCt. tot 3,28 pCt. Aandacht verdient, dat, vergeleken met 1930, het wereldtotaal van deze groep, die de toestand van de wereldscheepvaart vrijwel beheerscht, niet onbelangrijk toegenomen is, hetgeen er nogmaals op wijst, dat er van evenwichtsherstel nog geen sprake is en de concurrentiestrijd juist onder deze meer „efficiënte“ tonnage nog de te feller gevoerd moet worden. Het is ook in deze groep, dat het subsidievraagstuk bovenal zijn funesten invloed doet gelden.

H. E. SCHEFFER.

elasticiteit zich op dezelfde manier gedraagt als bij een verlaging van den prijs, wat dus beteekent, dat het onderscheid in de behoeften van de verschillende groepen der bevolking vrijwel alleen zou voortvloeien uit het verschil in de grootte van hun inkomen, wordt hierdoor aangetast. Het blijkt immers, dat de sociale groep, tot welke men behoort, een groote beteekenis heeft voor de wijze, waarop men zijn inkomen besteedt. Er blijkt tevens uit, dat het behoefschema der kruideniers meer overeenstemming met dat der arbeiders vertoont dan met dat der ambtenaren.

Wanneer wij de vergelijking nader uitwerken voor de uitgaven voor voeding, dan krijgen wij de volgende resultaten:

Uitgaven p. gezins-eenheid in centen per week voor:	Arbeiders	Ambte-naren	Kruidenier met omzet boven f 200	Kruidenier met omzet bened. f 200
Brood, etc.	72,5	67	76	54
Grutterswaren	8	8	17,5	7,5
Melk	46,5	46	57	33
Kaas	6	9,5	15	8
Eieren	2,5	5	17	11,5
Vleesch	38,5	68,5	74	48,5
Visch	6,5	9	10,5	7
Vetten	56	61	35	30,5
Suiker	23	27,5	29	17
Kruidenierswar.	40,5	60	52	30
Aardappelen ..	29,5	25,5	34,5	20
Groenten	22	25	40	17
Fruit	4	12,5	18,5	8
Dranken	3,5	8	7	2
Totaalvoeding ..	359	432,5	483	294

Het verschil in de uitgaven voor de verschillende voedingsmiddelen blijkt dus vrijwel rechtstreeks in verhouding te staan tot het verschil in de voor voeding beschikbare bedragen. Alleen is dit voor de zeer onelastische behoefte aan brood niet het geval, maar de grootere uitgaven voor vleesch, kruidenierswaren, fruit en dranken zijn rechtstreeks tot het grooter inkomen van ambtenaren en kruideniers met een omzet boven f 200.— terug te leiden. Alleen is opmerkelijk, dat de twee categorieën kruideniers aanzienlijk meer voor eieren uitgeven dan ambtenaren en arbeiders; dit kan evenwel daaraan liggen, dat ons onderzoek slechts betrekking heeft op een periode van 12 weken en niet over het geheele jaar gaat. Opmerkelijk is verder, dat zoowel arbeiders als ambtenaren een aanzienlijk hooger bedrag voor vetten uitgeven dan de kruideniers der twee categorieën. Voor voedingsmiddelen gaat de opvatting van Marschak dus in hooge mate op.

Bij een vergelijking van de percentages van het inkomen aan verschillende behoeften besteed, bleek, dat wanneer men als één groep beschouwt, de bevrediging van de behoeften: voeding, kleeding, schoei-sel, huishuur, brandstof, verlichting en deze beschouwt als de weinig voor vermindering vatbare uitgaven, de kruidenier met een omzet beneden f 200.— voor minder onvermijdelijke uitgaven overhoudt 14,9 pCt. van zijn inkomen; de kruidenier met een omzet boven f 200, 22,9 pCt.; de arbeider 26,7 pCt.; de ambtenaar 36,1 pCt.

Bij vergelijking van de besteding van het inkomen in verband met de grootte van het gezin, omtrent welke resultaten men evenwel voorzichtig moet zijn, gezien de beperktheid van het materiaal, waarmee gewerkt moest worden, wanneer dit daarenboven in een betrekkelijk groot aantal categorieën moet worden onderscheiden, blijkt dat bij kruideniers met omzet boven f 200.— het pCt. van het inkomen uitgegeven voor voeding stijgt, naarmate het gezin groter wordt (bij 2 personen 21,88 pCt.; bij 8 personen 43 pCt.); bij kruideniers met een omzet beneden f 200.— heeft het veeleer de neiging om te dalen, maar de cijfers zijn niet overtuigend omdat de kruideniers met een omzet beneden f 200.— met een gezin van 4 personen een opvallend groot gedeelte van hun inkomen

aan gas en electriciteit (14,5 tegen pl.m. 6 pCt. der anderen) besteden. Waarschijnlijk is dit aan een toevalligen factor te wijten, het materiaal is wel wat klein om definitieve conclusies te trekken; opmerkelijk is wel, dat voor kruideniers met een omzet boven f 200.— het pCt. der uitgaven voor huur daalt met de grootte van het gezin, wat omgekeerd is aan de gezinsgrootte (van 40 tot 22 pCt.). Voor winke-liers met een omzet beneden f 200.— geldt dit niet; is hun inkomen zoo klein, dat zelfs het kleinste gezin niet meer dan het volstrekt noodzakelijke voor de huishuur uitgeeft? Daarmede is weer in strijd, dat bij kruideniers met een omzet beneden f 200.— het pCt. voor rooken snel daalt met de grootte van het gezin en dat het een hooger percentage van de uitgaven omvat dan voor kruideniers met een omzet boven f 200.—; bij beide groepen van kruideniers neemt het pCt. voor ontspanning, spoor en tram be-steed, snel af met de gezinsgrootte.

Beschouwen wij nader de uitgaven voor voeding, dan blijkt het pCt. uitgegeven voor de noodzakelijke voedingsmiddelen als brood, vetten, aardappelen bij beide categorieën en voor suiker, groenten en kruidenierswaren bij kruideniers met een omzet boven f 200.— toe te nemen met de grootte van het gezin; anderen blijven gelijk, ondanks het verschil in de grootte van het gezin als melk, vleesch en visch bij kruideniers met een omzet boven f 200.—; suiker bij kruideniers met een omzet beneden f 200.— Men verbruikt dus per hoofd zooveel minder van deze goederen, als het gezin zich uitbreidt; andere uitgaven tenslotte nemen af met de grootte van het gezin als fruit bij kruideniers met een omzet boven f 200.—, fruit, vleesch, visch, kruidenierswaren, groenten bij kruideniers met een omzet daar beneden. Dit zijn blijkbaar voor deze categorieën weeldevoedingsmiddelen, die grootere gezinnen zich niet kunnen veroorloven. Uit den aard van hetgeen kruideniers met een omzet beneden f 200.— als weelde moeten beschouwen, nl. vleesch en kruidenierswaren, blijkt dat hun levensstandaard laag is.

Al hoewel ook dit jaar het onderzoek voornamelijk bedoeld was als oefening voor de studenten, leek het mij niet zonder belang, dat eenige resultaten daarvan in een brederen kring bekend werden gemaakt.

VAN GENECHTEN.

HURDALING EN HUURVERZEKERING

De heer C. Fonkert schrijft ons:

In de financiële structuur der huurwoningen hebben zich vooral in de na-oorlogsche jaren onder den drang van de economische en sociale eischen van onze moderne samenleving enkele belangrijke wijzigingen voltrokken wier invloed op de huur-bepaling zich vooral in dezen crisis sterk doet gevoelen.

Ten opzichte der huurprijs-vorming heeft langen tijd de misvatting bestaan, dat de huren zich bij de huurders moeten aanpassen. Dit verkeerde inzicht heeft den huiseigenaren veel moeilijkheden gebracht, doordat vele huurders, die door de crisis in inkomsten waren achteruit gegaan en waarvoor de huur niet evenredig was verlaagd, deze huur als een onrechtmatigheid aanvoelden en eigenmachtig tot huurverlaging overgingen. Geheel in den geest van dezen tijd wordt thans door velen, zoowel uit de kringen van huiseigenaren als huurders, de oplossing ten rechte van de Regeering verwacht.

De huur-bepaling toch is tegelijk een economisch en een technisch proces. Economisch zal de crisis, met als verschijnsel, een groot aantal leegstaande woningen, in alle groepen, doch het meest in de duurdere, tegenover een zeer gering aantal nieuwe huurders, die allen op een verlaagd huurpeil willen huren, ook zonder regeeringshulp, den grootst mogelijken druk op de huren uitoefenen; deze druk zal echter alleen tot een huurverlaging leiden, als deze financieel-technisch mogelijk is. Doordat de huur-

woningen worden gefinancierd met gelden, ten opzichte waarvan de verplichtingen en renten voor vele jaren, contractueel worden vastgelegd, kan een algemeene huurverlaging, zooals ook uit voorafgaande crises blijkt, eerst aan het einde van een crisis, of daarna tot volledige uitdrukking komen en is hier steeds de verhuizing van groote groepen huurders aan, vooraf gegaan. Het zijn dus niet de huren, doch de huurders, die moeten beginnen met zich aan te passen aan een verlaagd levenspeil.

Nu is de laatste jaren de financieel-technische mogelijkheid van huurverlaging belangrijk gewijzigd.

Veel meer dan vroeger zijn de huurwoningen vaak zeer hoog verhypotheeft. Dit is mogelijk geworden, omdat het speculatieve element van het vaste goed door het lang te voren bekend zijn van bouwplannen e.d. sterk is verminderd. Hierdoor is de aantrekkelijkheid van het vaste goed voor speculatieve beleggingen verminderd, doch voor rente-belegging toegevoegd. Doordat bovendien goede beleggings-objecten zeer schaarsch waren, zijn er in huurwoningen de laatste jaren voor miljoenen gelden belegd, afkomstig van verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen, waarvan de renten uiteindelijk moeten dienen voor het betalen van vaste bedragen voor pensioenen en lijfrenten. Aangezien de fonds-vorming voor pensioenen en verzekeringen in de toekomst stellig nog meer zal toenemen en het steeds moeilijker zal worden een deugdelijke belegging voor deze gelden te vinden, zal rekening moeten worden gehouden met een toeneming van het voor pensioenen en vaste renten geïnvesteerde kapitaal in vaste goederen. Het toenemen van deze beleggingen zal de wenschelijkheid van een vast rendement dwingend maken en tot verstarring der huren leiden. Dit komt reeds thans tot uiting bij de vele beleggingen op zeer langen termijn.

Een gelijke invloed als deze beleggingen oefenen in meerdere en mindere mate ook de tegenwoordige hoge belastingen op het vaste goed uit. Ook deze verplichtingen zijn in crisistijden meestal niet voor vermindering vatbaar, omdat de Overheid deze gelden zelf hard noodig heeft.

Ook andere van de vele lasten, die de exploitatie van het vaste goed constant drukken, oefenen een invloed uit, die hieraan parallel loopt.

Deze vaste en onveranderlijke lasten op het vaste goed hebben de mogelijkheid van directe aanpassing van de huren aan een daling der inkomsten van de huurders belangrijk beperkt. En de Regeering zal in haar eigen belang meer aandacht moeten gaan schenken aan de waarschuwend stemmen uit de bevoegde kringen, om niet een daling van deze huren ontijdig af te dwingen door subsidies en voordeelen aan socialisatiebouw, omdat dit dan zal leiden tot het vernietigen van kapitalen, die dienen om haar eigen verplichtingen tegenover haar ex-ambtenaren te kunnen nakomen.

Maar ook voor onze maatschappij is het gevaar van zulk een kapitaalvernietiging veel grooter en ingrijpender dan vroeger, omdat het aantal middenstanders en kleine spaarders, die thans een of meer huurwoningen bezitten, voor zelf-bewoning en als bron van inkomsten, vooral de laatste jaren zeer is toegenomen. Door de crisis is het geringe weerstandsvermogen van deze bezitters meestal geheel verbruikt en de verliezen, die noodig zijn om een directe aanpassing van deze huren te verkrijgen, zullen daardoor zoo talloos veel slachtoffers uit den middenstand maken, dat niemand hiervan de gevolgen kan overzien, of de verantwoording op zich zal durven nemen.

Op het gebied der vaste goederen zal dus ook de Overheid meer rekening moeten gaan houden met hetgeen financieel-technisch mogelijk is. De sanering, die uiteindelijk de aanpassing van de huren mogelijk moet maken, kan echter niet van buiten af, doch zal van binnen uit moeten plaats hebben. Een

der gezonde middelen hiervoor is een conversie-mogelijkheid van de hypotheek naar een lager rente-type.

Doch hiermede worden niet de oorzaken weggenomen, die thans zoo vele objecten, ondanks goed beheer, in financiële moeilijkheden hebben gebracht. Deze oorzaken zijn voor het grootste deel, dat tegenover de steeds stijgende constante lasten, slechts onzekere en in crisistijd sterk verminderende opbrengsten staan. Het bestendigen van dezen toestand zal het gevaar van moeilijkheden in de toekomst steeds grooter doen worden. Een verlaging van de vaste lasten kan, stel dat deze in belangrijke mate zou worden bereikt, deze omstandigheid slechts voor een klein deel opheffen.

Daarnaast is het meest noodige, dat de onzekerheid van eenige inkomsten uit het vaste goed, tegenover doorlopende verplichtingen, zooveel mogelijk wordt opgeheven.

De posten, die den huiseigenaren steeds de meeste zorgen baren door hun omvang en onberekenbaarheid, zijn de huurderiving en het onderhoud. Voor beide is het thans mogelijk zich voor onvoorziene kosten door een verzekering te dekken. Door een huurverzekering kan de huiseigenaar zich de betaling van een deel der huur doen waarborgen voor het geval de woning leeg komt te staan; bij een verzekering tegen de onderhoudskosten wordt het onderhoud, binnenshuis, tegen een vaste premie uitgevoerd.

Beide vormen beoogen tegenover de steeds toenemende vaste lasten, een meer stabiel rendement van het vaste goed mogelijk te maken. Hierdoor toch zal de huiseigenaar economisch beter bestand zijn tegen de nieuwe eischen en volgende crises; maar vooral zal hij meer objectief tegenover overdreven eischen van zijn huurders staan en het beheer van zijn bezit meer naar eigen economisch inzicht kunnen voeren. Doordat hij daarbij geen rekening meer behoeft te houden met het risico van huurderiving en onvoorziene onderhoudskosten zal hij beter in staat zijn, aan zijn huurders de laagst mogelijke huur toe te staan.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE AGRARISCHE POLITIEK IN DENEMARKEN.

Dr. Rudolf Aschenbrenner te Kopenhagen schrijft ons:

Denemarken is als een van de laatste landen door de wereldcrisis getroffen, en het was een der eerste landen, die een niet onbeteekenende opleving konden constateeren. Dit valt des te meer op, omdat Denemarken in hooge mate een agrarisch land is en juist deze landen het eerst de gevolgen der crisis hebben ondervonden, terwijl de opleving daar het moeilijkst tot stand kwam.

Het is echter onjuist om Denemarken als zuiver agrarisch land voor te stellen, zooals vaak geschiedt. Terwijl in zuiver agrarische landen vaak vier vijfde der bevolking in den landbouw werkzaam is, bedraagt dit percentage in Denemarken slechts 30. Volgens de Deensche statistiek, waarbij industrie en handwerk samen wordt geteld, is de waarde van de landbouwproductie zelfs iets lager dan die der industriële productie. Meer dan 80 pCt. van den Deenschen uitvoer wordt echter door landbouwproducten geleverd, welke producten voor Denemarken van even groote beteekenis zijn als de industriële exportproducten in andere Europeesche landen.

	Uitvoer van Denemarken	
	1933	1932
Landbouwprod. in mill. Kr.	935	885
Industrie prod. „ „ „	213	196

De export van agrarische producten levert een overschot aan buitenlandsche valuta op, waardoor de invoer van fabrikaten en grondstoffen kan worden betaald. De invoer van grondstoffen voor den land-

bouw bedroeg in de beide bovengenoemde jaren respectievelijk 191 en 221 mill. Kr., zoodat een uitvoeroverschot van resp. 744 en 664 mill. Kr. werd verkregen, dat beschikbaar was voor den aankoop van industriële producten in het buitenland. Beschouwt men nog de cijfers van de Deensche handelsbalans, die het volgende beeld vertoonen,

	1933	1932	1931
Invoer in mill. Kr.	1264,8	1190,9	1464,8
Uitvoer " " "	1200,5	1132,6	1329,0
Invoeroverschot	64,3	8,3	135,8

dan blijkt daaruit, in verband met de voorgaande cijfers over den export van agrarische producten, in welke mate het Deensche bedrijfsleven van deze exportmogelijkheden afhankelijk is. Bij dien export speelt de Engelsche markt de voornaamste rol, daar in het afgelopen jaar 65 pCt. van den export daarheen ging. De uitvoeroverschotten in het handelsverkeer met Engeland — in de laatste drie jaar resp. 420, 470 en 593 mill. Kr. — dekken bijna de invoeroverschotten in het handelsverkeer met andere landen.

Van den Deenschen export komt ongeveer 40 pCt. voor rekening der slachterijproducten, vnl. bacon, waarvan 9/10 naar Engeland gaat, meer dan 25 pCt. van zuivelproducten (ca. 4/5 voor de Engelsche markt) en 7 pCt. van eieren. Door de invoerbeperkingen van Engeland en het verdrag van Ottawa, werd de Deensche export derhalve zeer ongunstig beïnvloed, hetgeen uit de volgende cijfers blijkt, die den totalen uitvoer van eenige producten geven.

	1933		1932	
	Hoef. ¹⁾	Waarde ²⁾	Hoef. ¹⁾	Waarde ²⁾
Bacon	294,1	471,1	389,8	410,3
Boter	150,7	304,2	157,8	319,5
Eieren (hoef. mill. „Stiegen“)	53,5	79,1	55,2	77,8
Totaal		854,4		807,6

¹⁾ Hoeveelheid in mill. KG. ²⁾ Waarde in mill. Kr.

De toegenomen waarde van den uitvoer in 1933 is alleen een gevolg van de prijsstijging van bacon op de Engelsche markt van gemiddeld 1,05 Kr. in 1932 tot 1,60 Kr. per kg in 1933, hetgeen in verband staat met de maatregelen der Britsche regeering tot bevordering van de binnenlandsche varkensproductie. Overigens blijkt uit de volgende prijsgegevens, dat deze tendens niet algemeen was.

Gemiddelde prijzen	Varkensvleesch	Boter	Eieren
	öre per kg slachtgewicht	Kr. per 100 kg	öre per kg
1909—1914	97	208	120
1928	137	314	160
1930	128	245	132
1931	82	209	108
1932	75	178	101
1933	121	171	105
Eind Aug. 1934	172	176	114

Hierbij dient in het oog te worden gehouden, dat de boterprijs in April 1934 een laagtepunt van 120 Kr. per 100 kg bereikte, dat nog nooit is voorgekomen. De prijsdaling beteekende een groot gevaar voor den Deenschen landbouw, ter afweer waarvan de volgende mogelijkheden bestonden: 1. Exportvergroting; 2. Vermeerdering van het binnenlandsche verbruik; 3. Productiebeperking; 4. Vernietiging van de voorradige productiemiddelen; 5. Financiële hulp.

Bij de overal te voorschijn tredende tendens naar autarkie kon natuurlijk exportvergroting in het algemeen niet slagen, al waren partiële successen op nieuwe markten nog wel mogelijk. Ook ten aanzien van het tweede punt, consumptievermeerdering, waren de vooruitzichten niet gunstig. De levensstandaard der bevolking van 3½ miljoen zielen behoorde reeds tot de hoogste in Europa, terwijl deze bevolking toch volstrekt niet de geheel op export ingestelde agrarische productie kon opnemen. Productie en verbruik geven het volgende beeld:

	1933	1932	1931
	in miljoenen kg		
Varkensvleesch — Productie	460,5	551,6	515,8
Consumptie	143,7	133,0	109,1
Verbruik in pCt. der productie	31,2	24,1	21,1
Eieren — Productie	81,4	81,4	80,8
Consumptie	17,4	15,4	22,4
Verbruik in pCt. der productie	21,4	18,9	27,7
Boter — Productie	185	188	195
Consumptie	34	30	23
Verbruik in pCt. der productie	18	16	12

Behalve bij eieren, is er van 1931 op 1932 een stijging van de binnenlandsche consumptie opgetreden, die echter niet groot genoeg kon zijn om de prijzen te beïnvloeden, te meer niet, omdat de exportprijzen niet van de verhoudingen op de binnenlandsche, maar van die op de wereldmarkten afhangen.

Bij boter kwam daar nog de margarine als factor bij. Terwijl Denemarken met een uitvoer van 151.000 ton aan de spits van de boteruitvoerlanden staat, wordt in het binnenland ruim tweemaal zooveel margarine als boter verbruikt. Vooral op het platteland is zulks het geval, omdat de boer de goedkoopere margarine verkiest boven de boter, waarvoor een heffing bestaat. De landelijke bevolking verbruikte het laatste jaar per hoofd de helft van de hoeveelheid boter, die de stadsbevolking consumeerde. Ter illustratie geven wij de volgende cijfers.

	1933	1932	1931
Boterverbruik per hoofd in kg	9,6	8,5	6,8
Margarine " " " " "	20,7	20,5	22,1
Margarineproductie in mill. kg ..	74,3	73,3	79,3

De margarineproducenten hebben zich natuurlijk verzet tegen de pogingen om het boterverbruik ten koste van margarine te doen stijgen. Zij wezen erop, dat het resultaat van een dergelijke politiek geen grooten invloed op de boterprijzen kan hebben wegens de groote hoeveelheden export-botter. Men verliest daarbij uit het oog, dat de prijs door het laatste aanbod wordt bepaald en het margarineverbruik in Denemarken bijna de helft bedraagt van de uitgevoerde hoeveelheid botter, zoodat een niet zeer groote verschuiving van margarine naar boter reeds invloed op den boterprijs moest hebben, indien niet de exportprijs in Engeland bepaald werd door de Dominions, die in 1933 alleen reeds 233 miljoen kg daarheen uitvoerden.

CRISISMAATREGELEN.

In December 1933 trof de Regeering met behulp van een wet een aantal maatregelen ter overwinning van de crisis. Deze moesten, naast prijsreguleering, ook voorschriften bevatten, die productie en consumptie in overeenstemming zouden brengen. Zij komen in hoofdzaak op het volgende neer.

Regeling van de varkensproductie.

Voor export naar de Engelsche markt werd het bezit van de „varkenskaart” voorgeschreven. Het aantal kaarten werd vastgesteld in overeenstemming met de exportvooruitzichten, terwijl de verdeling over de bedrijven rekening hield met grootte en waarde van het bedrijf en verschillende andere factoren, onder bevoorrecht van de kleinere en middenbedrijven. Doordat de prijs, die op de Engelsche markt kon worden gemaakt, hooger was dan die op andere, secundaire markten, werd in den handel voor dergelijke varkenskaarten geld geboden, niet lang geleden nog 60 Kr. Tengevolge van de inkrimping van de varkensstapel zijn de varkenskaarten echter zoo goed als waardeloos geworden, daar het in den laatsten tijd vaak moeilijk was om het aantal varkens, dat voor den export naar Engeland noodig was, op de markt te brengen. De varkensstapel liep van 4,39 miljoen stuks in Juli 1933 tot 3,06 miljoen stuks in Juli 1934 terug. In Juni 1934 waren er reeds 60—70.000 varkenskaarten te veel. Bovendien is de handel in varkenskaarten nog daardoor bemoeilijkt, dat zij slechts

op het moment van uitgifte geldig zijn en niet meer later kunnen worden gebruikt, gelijk eerst het geval was.

Slachting voor binnenlandsche consumptie wordt met 2 Kr. belast, wanneer het levend gewicht boven de 45 kg of het slachtgewicht boven de 30 kg bedraagt. Bovendien moet daarbij een varkenskaart worden ingeleverd of anders nog een bijzondere heffing worden betaald.

Rundvee- en vleeschregeling.

Productie en export van vleesch ontwikkelden zich in de laatste jaren in tegengestelde richting.

	In mill. kg			Vernietiging
	Productie	Export	Verbruik	
1929	142	71	71	—
1930	137	61	76	—
1931	137	77	60	—
1932	160	57	98	5,0
1933	162	23	113	26,0

De stijging der binnenlandsche consumptie kon den achteruitgang van den export niet goed maken.

In December 1933, bij de invoering der nieuwe wetgeving, rekende men op een vermindering van den veestapel met ca. 240.000 koeien, 30.000 ossen en stieren, samen 300.000 stuks. Jaarlijks worden ongeveer 1,5 mill. kalveren geboren, waarvan 500.000 voor het op peil houden van den veestapel noodig zijn. Zonder destructie was deze toestand niet te bereiken. Volgens de toen bestaande destructieverordening was het aantal wekelijks te vernietigen dieren tot 2—3000 begrensd, terwijl een veel grooter aantal werd aangeboden. Daarom voerde de nieuwe wet vrije en onbeperkte destructie in.

De boeren kregen voor het vleesch dezer dieren eerst 28 öre per kg voor eerste soort en 20 voor mindere soort. Sindsdien zijn deze prijzen verhoogd tot 40 en 30 öre per kg, terwijl voor afgekeurde dieren 20 öre wordt betaald. Op deze wijze is thans een minimum prijs voor vee ingevoerd, beneden welken de boer niet hoeft te verkoopen, hetgeen bij de vroegere beperkte gelegenheid tot destructie niet het geval was.

De slachterijen moeten 8 Kr. per stuk betalen om de afvallen te behouden, terwijl ook de opbrengst der huiden in rekening wordt gebracht. Zij behouden dus als belooning voor hun prestatie vleesch en beenderen, waaruit hoofdzakelijk diermeel wordt gefabriceerd ter voeding van varkens en kippen. De vroegere invoer van dit product heeft voor export plaats gemaakt. Ook werd uit het gedestrueerde vee vleeschextract bereid en vleeschconserven, terwijl tenslotte de vroeger in Denemarken onbekende export van bevroren vleesch ter hand is genomen. In verschillende gevallen wordt het vernietigde vee voor zeepbereiding gebruikt. Bij export worden de voor het slachten betaalde heffingen teruggegeven.

Ter dekking van de destructiekosten wordt een heffing bij slachting voor binnenlandsch gebruik geheven van 20 Kr. per stuks volwassen vee, en 15 Kr. voor vette kalveren, terwijl kalveren onder de 30 kg vrij van heffing zijn. De destructie heeft de laatste 12 maanden den volgende invloed op den veestapel gehad.

Aantal stieren zijn verminderd van	78.000	tot	64.000
Kalveren onder een jaar stegen van	685.000	„	712.000
„ ossen „ „ „	59.000	„	47.000
„ 1—2-jarige koeien	542.000	„	518.000
„ tweejarige en oudere koeien	1.770.000	„	1.712.000
Totaal	3.134.000	tot	3.053.000

Tot einde Augustus 1934 zijn in totaal 243.808 koeien vernietigd, waarvan 129.878 in 1933 en 91.770 in 1934. Hierbij komen nog 35.387 voorste deelen. De achteruitgang van den rundveestapel bedroeg in de laatste 12 maanden rond 81.000 stuks. Of de des-

tructieregeling, die tot het einde van dit jaar loopt, daarna verlengd zal worden, staat nog niet vast. Van consumentenzijde wordt oppositie daartegen gevoerd, omdat de kosten door de verbruikers worden gedragen.⁴⁾

De veevernietiging heeft een niet te onderschatten invloed op het peil van den veestapel uitgeoefend, omdat natuurlijk allereerst het vee van mindere kwaliteit ter vernietiging is aangeboden.

Boterregeling.

Op boter wordt een heffing betaald ten bedrage van 25 öre per kg op de binnenlandsche markt. Daalt de boterprijs onder de 1,75 Kr. dan wordt die heffing vermeerderd met het prijsverschil beneden dit minimum; stijgt de prijs boven de 2,15 Kr. dan wordt de heffing op overeenkomstige wijze verminderd. Bovendien is een Botercentrale georganiseerd, die met behulp van een beschikbaar gesteld fonds bij prijsdaling kan ingrijpen door boter uit de markt te nemen. Dit is tot nu toe slechts een enkele maal noodig geweest.

Terwijl de boterprijs tusschen 1,80 en 1,20 Kr. schommelde, is de prijs voor binnenlandsch verbruik op 2,15 Kr. gehandhaafd. Daardoor konden dalende vrije prijzen het verbruik niet stimuleren.

Aan de andere zijde wordt margarine belast door een heffing op alle grondstoffen ter bereiding daarvan, behalve op varkensvet en talk, van 30 öre per kg. Ook wanneer die grondstoffen voor de bereiding van margarine, kaas, vetemulsies, palmin of eetbare olie worden gebruikt, wordt de heffing geheven. Uit de opbrengst dier heffingen wordt 5 mill. Kr. ter verdeling van margarine en 2 mill. Kr. ter verdeling van rundvleesch aan behoeftigen en werklozen gebruikt.

Graanregeling.

De prijsdaling van granen op de internationale markten bracht wel voordeel aan de Deensche vee-teelt door goedkoope voedermiddelen, maar tenslotte dreigde de binnenlandsche productie van granen ten onder te gaan. Daarom werd een heffing ingesteld op vermalen en onvermalen geïmporteerd graan, incl. maïs, en van vervangende producten daarvan. De grootte der heffing wordt door den Minister vastgesteld naar gelang van het verschil tusschen de wereldmarktprijzen en richtprijzen voor binnenlandsche granen. Rogge, die voor menselijke consumptie wordt vermalen, is vrij van heffing, doordat deze bij het malen wordt gerestitueerd, evenals een deel van den prijs van binnenlandsche rogge.

De opbrengst der heffingen worden in een fonds gestort, waaruit o.m. de verdeling van rundvleesch, enz. aan behoeftigen wordt bekostigd. Het restant van het fonds wordt onder de boeren verdeeld; bij de uitkeering wordt rekening gehouden met de waarde der op den grond drukkende schulden. De kleinere en middenbedrijven hebben hierbij een bevoorrechte positie, omdat zij — in tegenstelling tot de groote, graanproducerende bedrijven — meestal koopers van granen zijn en dus de heffingen hebben opgebracht. De wet op de graanrechten is 31 Augustus afgelopen, terwijl nog geen beslissing is genomen betreffende de verlenging met het oog op de gestegen graanprijzen van den laatsten tijd, waardoor de grondslagen van de wet in verschillende opzichten zijn komen te vervallen. Het graanfonds bedroeg op 31 Aug. jl., na aftrek van 2 mill. voor rundvleeschverdeling en 3 miljoen schadeloosstelling voor de maalterijen, 7 miljoen Kr.

⁴⁾ Voor de Jutlandsche veehouders bestaat nog een extra steun in den vorm van 10 öre per kg voor ossen van minstens 450 kg, die op de plaatselijke markt voor export of slachting worden verkocht, wanneer het dier minstens 6 weken in het bezit van den verkoper is geweest.

Financiële hulp.

Door de dalende prijzen van landbouwproducten ging de rentabiliteit van den Deenschen landbouw gestadig achteruit. In 1932 werd zelfs met verlies gewerkt, in 1933 is weer een weinig winst gemaakt, die waarschijnlijk in 1934 nog is toegenomen. Het verlaten van den gouden standaard in September 1931 heeft catastrofale prijsdalingen voortkomen. Begin 1933 werd de Deensche Kroon, op aandrang van agrarische zijde, tegenover het Pond verder gedeprecieerd. Daarna is de verhouding tegenover het Pond niet meer gewijzigd, zoodat thans de depreciatie tegenover de goudvaluta 51,5 pCt. bedraagt. De prijsindex is weinig veranderd, de kosten van levensonderhoud stegen van 154 in Oct. 1931 tot 166 in Juli 1934 (1914 = 100). Een vermindering van loonen, belastingen en rente in dezelfde verhouding als de prijzen van landbouwproducten daalden, was buitengesloten, zoodat bijzondere maatregelen getroffen moesten worden.

Reeds in 1931 werden in Denemarken wettelijke maatregelen ter voorkoming, resp. uitstel van executie van landbouwbedrijven uitgevaardigd, waardoor sanering van overbelaste bedrijven werd vergemakkelijkt. Ook werd verlichting van belasting en rente ingevoerd. De middelen om de daaraan verbonden kosten te bestrijden, werden gevonden uit bijzondere belastingen. In 1933 werd met openbare gelden een crisisfonds opgericht, waaruit leeningen aan geldinstellingen werden verstrekt in geval van het wegvallen van rente. Dit alles, inclusief pogingen tot rente-conversie, was echter nog niet voldoende.

Van ongeveer 450.000 landbouwbedrijven waren in Juni jl. ongeveer 135.000 in betalingsmoeilijkheden. Aan 'den aandrang uit landbouwkringen tot verdere depreciatie van de Kroon tot 28 Kr. per Pond werd niet toegegeven, omdat men daardoor stijging van de kosten van levensonderhoud en strijd om loonsverhooging vreesde, terwijl de regering juist begin van het jaar een overeenkomst voor 12 maanden had getroffen met de arbeidersorganisaties. Thans is een regeeringsvoorstel in behandeling ter conversie van rentegevende papieren tot 4 pCt., gepaard aan een maximale rente van 3 pCt. voor spaarbankgeld. Het voorstel bevat voorts een moratorium of kwijtschelding van een deel der landbouwschulden. De credietinstellingen zouden verdere bedragen krijgen wegens de verminderde rente-opbrengst.

De kosten bedragen 28,8 miljoen Kr. en zouden uit verbruiksbelastingen, converteeringsheffingen, speciale dividendbelasting en belasting op omzetten bij de credietinstellingen worden opgebracht. Het voorstel is reeds door het Folketing aangenomen, en thans bij het Landsting in behandeling. Inmiddels veranderen de verhoudingen snel, door de stijging der prijzen van agrarische producten, waardoor de situatie in den landbouw belangrijk is verbeterd en de urgentie van deze nieuwe maatregelen minder is geworden.

De hier beschreven maatregelen hebben zich gedeeltelijk aan de veranderde omstandigheden aangepast, en zijn ten deele automatisch overbodig geworden. Al kan het geheele probleem van den Landbouw in Denemarken nog niet als opgelost worden beschouwd, toch schijnen de grootste moeilijkheden overwonnen te zijn, waartoe de verschillende reeds genomen maatregelen krachtig zullen hebben bijgedragen.

*Nadruk verboden***AANTEKENINGEN.****De positie van de Europeesche industrielanden op de wereldmarkt.**

In den laatsten tijd is van verschillende zijden gebruik gemaakt van gegevens betreffende de ontwikkeling van den uitvoer over een reeks van jaren, om aan te toonen, in welke mate een bepaald land door de crisis geleden heeft. Daarbij wordt vaak het verschil tusschen goud- en niet-goudlanden op den voorgrond geplaatst. Bij een dergelijke vergelijking verliest men steeds uit het oog, dat men niet zonder meer de goudwaarde van den uitvoer van de niet-goudlanden als maatstaf kan gebruiken. Immers, het kostenpeil van een niet-goudland is door depreciatie, in goud uitgedrukt, sterk gedaald. Ook al zou de uitvoerwaarde (in goud) van een niet-goudland zich ongunstiger ontwikkelen dan die van een goudland, dan is het zeer goed mogelijk, dat de rentabiliteit van de uitvoerbedrijven in het eerstgenoemde land zich heeft hersteld, in het laatstgenoemde land nog niet.

Bovendien heeft het herstel van de niet-goudlanden zich vaak meer gemanifesteerd in een verbetering van het binnenlandsche bedrijfsleven dan in een verbetering van de uitvoerbedrijven.

Kiest men echter de waarde van den uitvoer als object van onderzoek, dan is het o.i. aan te bevelen om na te gaan, welke positie een bepaald land in het wereldverkeer inneemt, d.w.z. hoe de uitvoer van een bepaald land zich t.o.v. de waarde van den werelduitvoer heeft gedragen. Gebruik makende van de gegevens van de nieuwste publicatie van den Volkenbond¹⁾, hebben wij de volgende tabel opgesteld.

Aandeel in proc. van de uitvoerwaarde van een bepaald land in de waarde van den werelduitvoer in goud-Dollars.

	1929	1931	1933
België	2.68	3.40	3.34
Italië	2.42	2.79	2.69
Frankrijk	5.95	6.31	6.19
Nederland	2.42	2.79	2.50
Zwitserland	1.21	1.36	1.35
Duitschland	9.72	12.09	9.88
Polen	0.96	1.12	0.92
Tsjecho-Slowakije	1.83	2.05	1.49
Engeland	10.74	9.37	10.37
Zweden	1.47	1.46	1.58

¹⁾ Aperçu Général du Commerce Mondial 1933.

In de eerste plaats blijkt hieruit, dat de goudlanden in de periode van 1929 tot 1931 op de wereldmarkt terrein hebben gewonnen. Over de geheele linie is het aandeel van deze landen in den wereldhandel gestegen. Dit is zonder twijfel een gevolg van de bekende schaarbeweging tusschen de prijzen van industriële producten eenerzijds, die van agrarische producten en grondstoffen anderzijds. Bovendien voeren verschillende Europeesche industrielanden agrarische kwaliteitsproducten uit (boter, kaas, enz.), wier prijzen in het begin van de crisis niet zoo sterk waren gedaald als die van granen.

Alleen de industrielanden, wier munt in 1931 is gedeprecieerd (Engeland en Zweden), hadden tot dat jaar op de wereldmarkt terrein verloren.

Vanaf 1931 zijn de rollen echter omgekeerd. Het aandeel van de goudlanden in de totale waarde van den werelduitvoer daalt, dat van de niet-goudlanden (ook in goud uitgedrukt) stijgt. Er is tusschen deze twee groepen van landen dus een zeer markante tegenstelling op te merken.

Intusschen zij er nog op gewezen, dat het aandeel van de landen van het goudblok in den werelduitvoer, ondanks de daling vanaf 1931, nog hooger is dan in 1929. Dit verschijnsel doet zich niet voor bij Polen en Tsjecho-Slowakije, landen wier aandeel in den werelduitvoer ook tot 1931 is gestegen, maar daarna zeer sterk is gedaald. Vooral Tsjecho-Slowakije trekt in dit verband de aandacht. Het is werkelijk grappig, om op het oogenblik in de pers de beoordeeling van

de ontwikkeling van de conjunctuur in dat land te volgen. Op grond van *dezelfde* gegevens komt men tot geheel verschillende conclusies, waarbij het monetaire standpunt, dat men inneemt, vaak van beslissende betekenis is.

In dit verband zouden wij op de volgende feiten willen wijzen, die van groot belang zijn bij de beoordeeling van den economischen toestand van dit land. De conjunctuur in Tsjecho-Slowakije had ten tijde van de depreciatie het laagste punt nog niet bereikt. Dit blijkt ook duidelijk uit de hoogst ongunstige ontwikkeling van den uitvoer. Daarom dienden de monetaire maatregelen voornamelijk om de nog steeds voortschrijdende depressie tot staan te brengen. Van een vermindering van het goudgehalte van de Kroon met ruim 16 pCt. kan men immers geen overdevren verwachtingen koesteren, indien men bijv. den omvang van de depreciatie van het Pond daarbij vergelijkt. Bovendien is sedert Februari jl. in verschillende andere goudlanden (Frankrijk, Nederland enz.) de toestand nog ongunstiger geworden. Indien de conjunctuur in Tsjecho-Slowakije stationnair is gebleven, is er dus t.o.v. verschillende goudlanden reeds een relatieve vooruitgang te constateeren. In elk geval blijkt ook uit bovenstaande gegevens wel voldoende, hoe voorzichtig men in zijn conclusies moet zijn.

v. d. V.

Koffie-statistiek over Augustus 1934.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in Augustus de aanvoer geweest is als volgt (in balen):

	1934	1933	1932
in Europa	594.000	894.000	542.000
„ Ver. Staten van Amerika	813.000	1.117.000	566.000
Totaal	1.407.000	2.011.000	1.108.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste acht maanden van het jaar bedroegen 16.181.000 balen tegen 15.450.000 balen in 1933 en 14.600.000 balen in 1932.

De Afleveringen in Augustus waren (in balen):

	1934	1933	1932
in Europa	960.000	779.000	771.000
„ Ver. Staten van Amerika	853.000	920.000	768.000
Totaal	1.813.000	1.699.000	1.539.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste acht maanden van het jaar waren 15.441.000 balen tegen 14.797.000 balen in 1933 en 14.933.000 balen in 1932.

Vanaf 1 Juli tot 31 Augustus waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 3.101.000 balen tegen 3.782.000 balen in 1933 en 2.371.000 balen in 1932, terwijl de Afleveringen bedroegen 3.295.000 balen tegen 3.480.000 in 1933 en 3.195.000 in 1932.

De zichtbare voorraad was op 1 September in Europa 2.957.000 balen tegen 3.323.000 balen op 1 Augustus. In Amerika bedroeg hij 916.000 balen tegen 956.000 balen op 1 Augustus. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 September 3.873.000 balen tegen 4.279.000 balen op

1 Augustus. Hij bedroeg op 1 September 1933 — 3.388.000 balen en op 1 Sept. 1932 — 3.721.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 September 8.509.000 balen tegen 8.475.000 balen op 1 Augustus en 6.891.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Brazilië, waarvan het cijfer van 1 September nog niet bekend is, doch die op 1 Augustus bedroegen 3.845.000 balen en op 1 Sept. 1933 — 13.349.000 balen).

Het inkomen van de Amerikaanse landbouwers in 1934.

Het Bureau of Agricultural Economics heeft de ramingen openbaar gemaakt van het inkomen, dat de Amerikaanse farmers waarschijnlijk in 1934 zullen genieten. In dit netto-inkomen zijn de bedragen begrepen, die als steun door de A.A.A. worden uitgekeerd (groot \$623 miljoen). Dit bedrag wordt op \$6 milliard geschat tegenover \$5,1 milliard in 1933 en \$4,3 milliard in 1932. De stijging bedraagt dus 10 pCt. sinds het vorige jaar en 24 pCt. sinds 1932.

Niettegenstaande de droogte wordt derhalve het totale inkomen belangrijk hooger geschat dan verleden jaar, terwijl toch de bebouwde oppervlakte in 1934 was ingekrompen. Zelfs zonder den steun van de A.A.A. zou het inkomen in vergelijking met 1933 een stijging van \$485 miljoen hebben vertoond.

In het algemeen hebben de boeren in de niet door de droogte geteisterde gebieden van de gestegen prijzen geprofiteerd, terwijl zij, die van de droogte te lijden hebben gehad, het grootste deel der steungelden van de A.A.A. hebben ontvangen.

De volgende tabel geeft het inkomen der farmers vanaf 1924 volgens de gegevens der A.A.A. In de tweede kolom is door „The Annalist”, waaraan wij deze gegevens ontleenen, de koopkracht van dat inkomen uitgerekend, door het inkomen zelf te deelen door het indexcijfer der prijzen van door de boeren gekochte goederen. De derde kolom geeft de indexcijfers van de koopkracht op basis 1924 = 100.

	Geldinkomen der farmers (miljoen \$)	Koopkracht van dat inkomen *)	Indexcijfers der koopkracht
1924	9.785	9.785	100,0
1925	10.324	10.043	102,8
1926	9.993	9.749	99,5
1927	10.016	9.946	101,4
1928	10.289	10.087	103,2
1929	10.479	10.345	105,8
1930	8.451	8.803	90,0
1931	5.899	7.150	73,2
1932	4.328	6.053	61,8
Met steun A.A.A.			
1933	5.051	6.967	71,2
1934 ¹⁾	6.000	7.380	75,4
Zonder steun A.A.A.			
1933	4.892	6.748	69,0
1934 ¹⁾	5.377	6.614	67,5

*) Inkomen gedeeld door het indexcijfer van gekochte goederen. ¹⁾ Schatting.

Zonder steun zou dus de koopkracht van het inkomen der boeren in 1934 gedaald zijn, door den steun is zij 4,2 punten gestegen.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	2-8 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	2-8 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	30.434	925.629	991.765	10	28.355	20.381	953.984	1.012.146
Rogge	7.635	295.498	271.620	—	15.257	5.569	310.755	277.189
Boekweit	750	15.930	14.955	—	—	25	15.930	14.980
Mais	38.574	642.805	770.031	7.605	156.506	142.881	799.311	912.912
Gerst	8.224	269.798	257.787	902	37.263	24.354	307.061	282.141
Haver	2.542	90.006	103.155	—	2.995	3.306	93.001	106.461
Lijnzaad	5.815	152.913	156.360	4.600	166.561	189.974	319.474	346.334
Lijnkoek	805	55.449	72.843	—	25	200	55.474	73.043
Tarwemeel	230	14.134	13.077	90	1.928	5.220	16.062	18.297
Andere meelsoorten	794	40.138	34.844	455	5.139	7.074	45.277	41.918

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc Wissels. 2½	19 Sept. '33	Lissabon	5½	8 Dec. '33
	Bel. Binn. Eff. 3	19 Sept. '33	Londen	2 30	30 Juni '32
	Vrsch. in R.C. 3	19 Sept. '33	Madrid	6	26 Oct. '32
Athene	7	14 Oct. '33	N.-York F.R.B.	1½	1 Feb. '34
Batavia	4	1 Juli '34	Oslo	3½	22 Mei '33
Belgrado	6½	16 Juli '34	Parijs	2½	31 Mei '34
Berlijn	4	22 Sept. '32	Praag	3½	25 Jan. '33
Boekarest	6	5 Apr. '33	Pretoria	3½	15 Mei '33
Brussel	2½	28 Aug. '34	Rome	3	11 Dec. '33
Budapest	4½	17 Oct. '32	Stockholm	2½	1 Dec. '33
Calcutta	3½	16 Feb. '33	Tokio	3.65	2 Juli '33
Dantzig	3	6 Mei '33	Weenen	4½	27 Juni '34
Helsingfors	4½	20 Dec. '33	Warschau	5	26 Oct. '33
Kopenhagen	2½	1 Dec. '33	Zwits. Nat. Bk.	2	22 Jan. '34

OPEN MARKT.

	1934				1933	1932	1914
	8 Sept.	3/8 Sept.	27 Aug./1 Sept.	20/25 Aug.	4/9 Sept.	5/10 Sept.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	9/16	9/16	9/16	9/16-5/8	11/16-1	1/4-1/2	3/16-3/16
Londen Daggeld... Partic. disc.	3/4-1	3/4-1	3/4-1	3/4-1	1/4-1	1/4-1	13/4-2
Berlijn Daggeld... Maandg. disc. Part. disc. Warenw...	4-5 1/4	4-5 1/2	4 1/8-5 1/8	4-5 1/4	3 1/2-5 1/4	5 1/2-6 3/4	—
New York Daggeld 1) Partic. disc.	1/16	3/16	3/16	1/16	3/4	2-1/4	13/4-2 1/2

1) Koers van 7 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
4 Sept. 1934	1.45 1/2	7.30	57.77 1/2	9.73 3/4	34.65 1/2	100 7/16
5 " 1934	1.45 1/2	7.30	58.—	9.73 3/4	34.64	100 7/16
6 " 1934	1.45 1/2	7.29 3/8	58.17 1/2	9.72 3/4	34.62 1/2	100 7/16
7 " 1934	1.45 1/8	7.28 1/4	58.65	9.73 3/4	34.66	100 7/16
8 " 1934	1.45 7/8	7.29	58.55	9.73 3/8	34.64	100 7/16
10 " 1934	1.45 1/8	7.29	58.52 1/2	9.73 3/4	34.64 1/2	100 7/16
Laagste d.w. 1)	1.45 1/4	7.27	57.65	9.73	34.60	100
Hoogste d.w. 1)	1.46	7.31 1/4	58.65	9.74	34.70	100 1/2
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaaan **)	Madrid **)
4 Sept. 1934	48.20	—	6.13 3/4	1.48	12.66	20.18
5 " 1934	48.20	—	6.14 1/2	1.48	12.67 1/2	20.17 1/2
6 " 1934	48.20	—	6.14	1.48	12.67 1/2	20.18
7 " 1934	48.20	—	6.14	1.48	12.67 1/2	20.18
8 " 1934	48.20	—	6.14	1.48	—	—
10 " 1934	48.20	—	6.14	1.48	12.67 1/2	20.16
Laagste d.w. 1)	48.15	—	6.10	1.45	12.62 1/2	20.10
Hoogste d.w. 1)	48.22 1/2	28.—	6.16	1.50	12.71	20.30
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors *)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
4 Sept. 1934	37.65	32.62 1/2	36.70	3.22 1/2	39 7/8	1.48 3/4
5 " 1934	37.67 1/2	32.65	36.70	3.23	40	1.49
6 " 1934	37.67 1/2	32.62 1/2	36.65	3.23	39 3/4	1.49 3/4
7 " 1934	37.57 1/2	32.55	36.60	3.23	39 1/2	1.50
8 " 1934	37.60	32.50	36.60	3.22 1/2	39 1/2	1.50
10 " 1934	37.62 1/2	32.60	36.65	3.23	39 1/8	1.49 3/4
Laagste d.w. 1)	37.30	32.25	36.35	3.20	39	1.48 1/4
Hoogste d.w. 1)	37.90	32.85	36.95	3.25	40 1/2	1.50 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
4 Sept. 1934	5.02	6.69 1/8	39.94	68.78
5 " 1934	5.00 1/10	6.68 1/8	39.90	68.64
6 " 1934	5.00 3/8	6.68	40.03	68.62
7 " 1934	5.00	6.68	40.20	68.63
8 " 1934	5.00 1/4	6.68	40.28	68.63
10 " 1934	5.00 1/4	6.66 1/8	40.18	68.51
11 Sept. 1933	4.54 1/2	5.46	33.55	56.30
Muntpariteit	4.86	3.90 1/8	23.81 1/4	40 1/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	25 Aug. 1934	1 Sept. 1934	3/8 Sept. '34 Laagste	8 Sept. 1934 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/8	97 1/8
Athene	Dr. p. £	520	515	513	515
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest	Pen. p. £	17	16 3/4	16 3/4	16 3/4
Buenos Aires 1	d. p. \$	29 5/8	29 1/4	29 1/8	30 5/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/10	1/6 1/10	1/6 1/32	1/6 1/32
Constantin	Piast. p. £	615	605	605	610
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/6 1/2	1/6 1/8	1/6 1/2	1/6 1/2
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/4	1/2 1/8	1/2 1/10	1/2 1/10
Lissabon	Escu. p. £	110 1/8	110 1/8	109 3/4	110 1/8
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo 2)	d. per £	19	19 1/2	19	20
Montreal	\$ per £	4.92	4.88 3/4	4.85 1/2	4.89 1/2
Rio de Janeiro 3)	d. per Mil.	3 1/10	3 1/10	3 1/8	3 1/10
Shanghai ..	Sh. p. tael	1/4 1/16	1/5 1/8	1/4 1/8	1/5 1/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 5/32	2/4 5/32	2/4 1/2	2/4 5/32
Valparaiso 4)	\$ per £	—	127 1/8	125.35	127 1/8
Warschau ..	Zl. p. £	26 5/8	26 1/10	25 3/4	26 1/10

1) Officiële noteering 36 1/2 laten. 2) Id. vanaf 4 Aug. 38 1/4, vanaf 22 Aug. 38 7/8, vanaf 24 Aug. 39, 29 Aug. 39 1/8, 30 Aug. 39 1/4, 31 Aug. 39 3/8, 4 Sept. 39 1/2, 5 Sept. 39 3/8. 3) Id. 4/4. 4) Vanaf 28 Aug. laatste "export" noteering.

ZILVERPRIJS

	Londen 1)	N.York 2)		Londen
4 Sept. 1934..	21 3/4	49 5/8	4 Sept. 1934....	140/10 1/2
5 " 1934..	21 3/8	49 1/2	5 " 1934....	140/6 1/2
6 " 1934..	21 13/16	49 1/2	6 " 1934....	140 8
7 " 1934..	21 13/16	49 1/2	7 " 1934....	140 9 1/2
8 " 1934..	—	49 1/2	8 " 1934....	140/9
10 " 1934..	21 13/16	49 1/2	10 " 1934....	140/11 1/2
11 Sept. 1933..	18 1/4	37	11 Sept. 1933....	128/9 1/2
27 Juli 1914..	24 1/16	59	27 Juli 1914....	84/10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Vorderingen.	30 Aug. 1934	7 Sept. 1934
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 21.091.422,32	f 32.756.390,29
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	" 5.755,79	" 748.916,94
Voorschotten op ultimo Juli 1934 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	" 268.406.472,33	" 285.510.745,20
Id. aan Suriname.....	" 12.439.238,70	" 12.752.945,87
Id. aan Curaçao.....	" 2.185.473,42	" 2.292.214,88
Kasvord. weg. credietverst. a.h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand..	" 112.850.378,71	" 113.657.087,32
Saldo der postreke v. Rijkscomptabelen 1)	" 1.000.000,—	" 3.000.000,—
Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	" 29.651.032,90	" 34.479.742,03
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)....	" 18.095.224,95	" 17.987.410,63
Vestr. t. laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)....	" 43.082.536,77	" 43.056.536,77

Verplichtingen.

Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop.....	f 453.459.000,—	f 443.533.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 97.540.000,—	" 120.490.000,—
Zilverbons in omloop.....	" 1.319.421,—	" 1.316.709,50
Schuld op ultimo Juli 1934 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op. op die bel. en op de verm. bel.	" 236.680,39	" 236.680,39
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	" 13.714.568,81	" 14.342.499,92
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ..	" 104.236.697,76	" 112.507.376,98
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)....	" 61.869,63	" 62.558,10
Id. aan diverse instellingen 1).....	" 53.280.397,80	" 60.311.746,97

NERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	1 Sept. 1934	8 Sept. 1934
Saldo Javasche Bank.....	f 1.682.000,—	f 875.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Verplichtingen:	—	—
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 277.119.000,—	" 285.511.000,—
Schatkistpromessen.....	" 1.750.000,—	" 1.750.000,—
Schatkistbiljetten.....	" 11.370.000,—	" 11.370.000,—
Muntbiljetten in omloop.....	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.....	" 1.746.000,—	" 1.750.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.....	" 1.346.000,—	" 1.376.000,—
Voorschot van de Javasche Bank....	—	—

SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere openstsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
18 Aug. 1934..	735	1.009	613	575	1.718
11 " 1934..	726	1.050	623	576	1.690
4 " 1934..	725	1.203	620	575	1.705
28 Juli 1934..	734	1.113	590	576	1.683
21 " 1934..	715	1.041	588	578	1.682
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN					VLEESCH				
	TARWE 80 K.G. La Plata loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G. 3)		ROGGE 74 K.G. Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 K.G. 3)		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST 64/65 K.G. La Plata loco Rotterdam/ A'dam per 2000 K.G. 4)		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		DRUIVEN Black Alicante per K.G. Westland		TOMATEN A per K.G. Westland		BLOEM- KOOL 1e soort p. 100 st. Groot- broek ⁵⁾		RUND- VLEESCH (versch) Gem.v.3kw. per 100 KG. Rotterdam		VARKENS- VLEESCH (versch) per 100 KG. Rotterdam	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1925	17,20	100,0	13,07 ⁶	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47 ⁶	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47 ⁶	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	0,80	100,0	20,—	100,0	14,80	100,0	93,—	100,—	77,50	100,—
1929	12,25	71,2	10,87 ⁶	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	0,64	80,0	16,—	80,0	17,23	116,4	96,40	103,7	93,12 ⁶	120,2
1930	9,67 ⁶	56,3	6,22 ⁶	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	0,62	77,5	20,—	100,0	14,22	96,1	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	0,49	61,3	14,50	72,5	7,54	50,9	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22 ⁶	30,4	4,62 ⁶	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	0,41	51,3	11,50	57,5	9,92	67,0	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,02 ⁶	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	30,0	148,00	32,0	0,31	38,8	8,21	41,1	—	—	52,—	55,9	49,50	63,9
Jan. 1932	5,05	29,4	5,07 ⁶	38,8	71,25	30,8	114,00	48,3	142,50	30,8	—	—	—	—	—	—	70,—	75,3	40,—	51,6
Febr. "	5,30	30,8	5,07 ⁶	38,8	74,00	32,0	108,50	46,0	142,25	30,8	—	—	—	—	—	—	68,—	73,1	34,—	43,9
Maart "	5,52 ⁶	32,1	5,80	44,4	86,75	37,5	118,00	50,0	143,25	31,0	—	—	—	—	—	—	67,—	72,0	32,—	41,3
April "	5,65	32,7	6,22 ⁶	47,6	88,75	38,3	124,50	52,8	135,25	29,2	—	—	—	—	—	—	67,—	67,7	28,—	36,1
Mei "	5,60	32,6	5,30	40,5	78,00	33,7	116,00	49,2	130,25	28,2	—	—	—	—	—	—	63,—	67,0	26,—	33,5
Juni "	5,22 ⁶	30,4	4,15	31,7	80,75	34,9	105,75	44,8	128,75	27,8	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	24,—	31,9
Juli "	4,90	28,5	4,—	30,6	78,75	34,0	100,25	42,5	129,75	28,1	—	—	15,50	77,5	—	—	64,—	68,8	35,50	45,8
Aug. "	5,20	30,2	4,07 ⁶	31,2	77,50	33,5	98,25	41,6	133,00	28,8	0,56	70,0	8,—	40,0	—	—	62,—	66,7	40,50	52,2
Sept. "	5,47 ⁶	31,8	4,20	32,1	78,50	33,9	88,50	37,5	150,75	32,6	0,37	46,3	5,50	27,5	9,78	66,1	55,—	59,1	42,50	54,8
Oct. "	5,25	30,5	3,92 ⁶	30,0	74,50	32,2	79,50	33,7	138,25	29,9	0,30	37,5	17,—	85,0	9,81	66,3	51,—	54,8	44,—	56,8
Nov. "	4,90	28,5	3,90	29,8	71,25	30,8	79,00	33,5	135,25	29,2	—	—	—	—	10,18	68,8	53,—	57,0	46,—	59,4
Dec. "	4,72 ⁶	27,5	3,80	29,1	66,25	28,6	75,25	31,9	135,00	29,2	—	—	—	—	—	—	53,—	57,0	46,—	59,4
Jan. 1933	4,95	28,8	3,75	28,7	73,00	31,5	75,25	31,9	136,50	29,5	—	—	—	—	—	—	50,50	54,3	44,75	57,7
Febr. "	4,77 ⁶	27,8	3,70	28,3	71,00	30,7	74,75	31,7	130,25	28,2	—	—	—	—	—	—	49,25	53,0	45,—	58,1
Maart "	5,05	29,4	3,82 ⁶	29,3	73,50	31,7	76,25	32,3	130,50	28,2	—	—	—	—	—	—	46,50	50,0	46,—	59,4
April "	5,15	29,9	3,75	28,7	72,75	31,4	71,25	30,2	129,50	28,0	—	—	—	—	—	—	49,50	53,2	48,25	62,3
Mei "	5,40	31,4	3,77 ⁶	28,9	70,50	30,5	73,25	31,0	146,75	31,7	—	—	—	—	—	—	52,25	56,2	49,—	63,2
Juni "	5,25	30,5	3,55	27,2	66,00	28,5	75,75	32,1	163,25	35,3	—	—	—	—	—	—	51,25	55,1	48,—	61,9
Juli "	5,82 ⁶	33,9	3,85	29,4	64,25	27,8	78,00	33,1	176,25	38,1	—	—	13,55	67,8	—	—	49,25	53,0	48,50	62,6
Aug. "	5,30	30,8	3,55	27,2	61,25	26,5	67,75	28,7	161,50	34,9	0,41	51,3	8,—	40,0	—	—	49,—	52,7	49,25	63,5
Sept. "	4,95	28,8	3,47 ⁶	26,6	61,00	26,3	65,25	27,6	159,00	34,4	0,25	31,3	2,70	13,5	9,28	62,7	50,25	54,0	54,—	69,7
Oct. "	4,40	25,6	3,—	22,9	60,25	26,0	63,50	27,0	141,25	30,5	0,27	33,8	8,60	43,0	4,30	29,1	56,25	60,5	54,25	70,0
Nov. "	4,55	26,5	2,95	22,6	74,50	32,2	60,00	25,4	147,25	31,8	—	—	—	—	6,50	41,2	59,50	64,0	54,37 ⁶	70,2
Dec. "	4,57	26,6	3,30	25,3	73,50	31,7	59,25	25,1	154,50	33,4	—	—	—	—	—	—	60,75	65,3	53,50	69,0
Jan. 1934	4,75	27,6	3,10	23,7	65,25	28,2	58,00	24,6	144,25	31,2	—	—	—	—	—	—	62,50	67,2	53,75	69,4
Febr. "	3,40	19,8	2,77 ⁶	21,2	65,25	28,2	58,50	24,8	133,00	28,8	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	53,50	69,0
Maart "	3,25	18,9	2,72 ⁶	20,8	70,75	30,6	58,75	24,9	132,00	28,5	—	—	—	—	—	—	61,75	66,4	50,50	65,2
April "	3,20	18,6	2,70 ⁶	20,7	70,50	30,5	56,75	24,0	136,50	29,5	—	—	—	—	—	—	63,50	68,3	49,12 ⁶	63,4
Mei "	3,32 ⁶	19,2	2,87 ⁶	21,9	62,00	26,8	63,00	26,7	154,50	33,4	—	—	—	—	—	—	65,75	70,7	47,50	61,3
Juni "	3,67 ⁶	21,4	3,17 ⁶	24,3	65,00	28,1	74,75	31,7	156,50	33,8	—	—	—	—	—	—	63,25	68,0	43,75	56,5
Juli "	3,80	22,1	3,30	25,3	71,50	30,9	78,75	33,4	151,25	32,7	—	—	8,28	41,4	—	—	63,—	67,7	44,62 ⁶	57,6
Aug. "	4,37 ⁶	25,4	4,27 ⁶	32,7	83,25	36,0	93,50	39,6	159,25	34,4	0,35	43,8	5,89	29,5	—	—	63,95	68,8	43,30	55,9
3 Sept. "	4,10	23,8	4,35	33,3	79,00	34,1	92,00	39,0	149,00	32,2	0,29	36,3	2,07	10,4	14,42 ⁶	97,4	64,50 ⁶	69,1	43,50 ⁶	56,1
10 "	4,10	23,8	4,20	32,1	80,00	34,6	96,00	40,7	149,00	32,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Meer zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2. van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74,5 K.G. Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Canada. Van 19 Sept. '32 tot Juli '33 62/63 K.G. Z.-Russ. 4) De jaren 1928 en 1929 Broekt op Langendijk. 5) 8 Sept. 6) 7 Sept. 7) 6 Sept. 8) 7 Sept.

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezelfd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 tijn 33,9 ^o Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ^o §cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.			WOL gekamde Australische, Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Old. per 100 KG. netto			
	f.	%	f.	%	§cts.	%	§ cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	pence	%	f.	%	f.	%
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	29,27	100,—	9,35	100,—	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	0,45	26,8	3,61	24,3	6,75	29,0	5,13	17,5	2,78	29,7	19,25	35,0	9,50	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5
Jan. 1932	8,25	76,3	0,71	42,3	5,25	35,3	6,65	28,6	5,09	17,4	3,38	36,2	16,50	30,0	9,00	30,5	11,63	33,5	7,10	59,2
Febr. "	8,25	76,3	0,71	42,3	4,92 ⁶	33,1	6,90	29,7	5,31	18,1	3,51	37,6	16,25	29,5	9,00	30,5	11,75	33,9	7,25	60,4
Maart "	8,35	77,3	0,71	42,3	4,62 ⁶	31,1	6,90	29,7	5,37	18,3	3,30	35,3	16,50	30,0	8,75	29,7	10,25	29,5	7,40	61,7
April "	8,65	80,1	0,86	51,2	4,34	29,2	6,25	26,9	5,08	17,4	3,08	33,0	16,50	30,0	9,00	30,5	9,25	26,7	7,40	61,7
Mei "	8,30	76,9	0,86	51,2	4,25	28,6	5,80	24,9	4,57	15,6	2,76	29,5	15,75							

	ZUIVEL EN EIERN										METALEN													
	BOTER p.K.G. Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p.K.G. Hefving Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 K.G.		EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN ² Locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middletsb. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	£	%	£	%	£	%	sh.	%	sh.	%	£	%	sh.	%	pence	%
1925	2.31	100.0	—	56.00	100.0	9.18	100.0	62.1/6	100.0	36.8/6	100.0	261.17/-	100.0	73/-	100.0	67/-	100.0	100.-	36.3/6	100.-	85/6	100.-	32 1/2	100.0
1926	1.98	85.7	—	43.15	77.1	8.15	88.8	58.1/-	93.5	31.1/6	85.3	290.17/6	111.1	86/6	118.5	68/8	102.5	34.2/6	94.3	85/-	99.5	28 1/2	89.3	
1927	2.03	87.9	—	43.30	77.3	7.96	86.7	55.14/-	89.7	24.4/-	66.4	280.4/-	110.8	73/-	100.0	64/6	96.3	28.10/-	78.8	85/-	99.5	26 3/4	83.3	
1928	2.11	91.3	—	48.05	85.8	7.99	87.0	63.16/-	102.8	21.1/-	57.8	227.5/-	86.8	66/-	90.4	62/8	93.5	25.5/6	69.9	85/-	99.5	26 1/2	81.1	
1929	2.05	88.7	—	45.40	81.1	8.11	88.3	75.14/-	121.9	23.5/-	63.8	203.15/6	77.8	70/6	96.6	68/9	102.6	24.17/6	68.8	85/-	99.5	24 1/2	76.2	
1930	1.66	71.9	—	38.45	68.7	6.72	73.2	54.13/-	88.0	18.1/6	49.6	142.5/-	54.3	67/-	91.8	59/6	88.8	16.17/-	46.6	85/-	99.5	27 1/2	55.4	
1931	1.34	58.0	—	31.30	56.9	5.35	58.3	36.5/-	58.4	12.1/-	33.1	110.1/-	42.0	55/-	75.3	47/6	70.9	11.10/6	31.9	92/6	108.2	13 1/2	41.6	
1932	0.94	40.7	—	22.70	40.5	4.14	45.1	22.17/-	36.8	8.12/-	23.6	97.2/-	37.1	42/-	57.5	37/-	55.2	9.16/-	27.1	118/-	138.0	12 1/2	40.1	
1933	0.61	26.4	0.96	20.20	36.1	3.71	40.4	22.2/6	35.6	7.17/6	21.6	131.18/-	50.1	41/-	56.2	35/-	52.2	10.12/6	29.4	124/7 1/2	145.8	12 1/2	38.5	
Jan. '32	1.16	50.2	—	25.75	46.0	4.71	51.3	27.14/6	44.7	10.14/-	29.4	98.18/-	37.8	41/6	56.8	42/-	62.7	10.6/6	28.5	120/3	140.7	13 1/2	43.2	
Febr. "	1.34	58.0	—	27.75	49.6	3.79	41.3	26.4/-	42.2	10.5/-	28.1	99.2/6	37.9	41/6	56.8	40/-	59.7	10.-	27.6	119/6	139.9	14	43.6	
Mrt. "	0.98	42.4	—	23.65	42.2	3.42 1/2	37.3	24.18/-	40.1	9.9/-	25.9	96.6/-	36.8	44/-	60.3	40/-	59.7	10.7/-	26.6	114/-	133.5	13 1/2	42.8	
Apr. "	0.99	42.9	—	19.60	35.0	2.77 1/2	30.2	23.8/-	37.7	8.16/6	24.2	84.15/6	32.4	45/-	61.6	37/6	56.0	9.2/-	25.2	110/3	129.0	13 1/2	40.9	
Mei "	0.82	35.5	—	19.65	35.1	2.88	31.4	21.6/-	34.3	8.-	22.0	89.13/6	34.2	44/-	60.3	37/6	56.0	9.9/-	26.1	112/9	132.0	13 1/2	39.3	
Juni "	1.11	48.1	—	24.25	43.3	3.08	33.5	20.12/6	33.2	7.5/-	19.9	84.9/-	32.3	44/-	60.3	37/6	56.0	8.13/-	23.9	113/6	132.7	12 1/2	39.3	
Juli "	0.96	41.6	0.45	19.55	34.9	3.12	34.0	19.2/6	30.8	7.3/6	19.7	90.17/6	34.7	42/6	58.2	37/-	55.2	8.6/6	23.0	116/-	135.7	12 1/2	38.5	
Aug. "	0.76	32.9	0.58	17.90	32.0	3.72	40.6	22.4/6	35.8	7.17/6	21.6	101.-	36.6	42/6	57.5	36/6	54.5	9.13/6	26.7	118/6	138.6	12 1/2	39.9	
Sept. "	0.84	36.4	0.65	19.70	35.2	4.64	50.5	25.8/-	40.9	9.10/6	26.1	109.9/6	41.8	42/-	57.5	35/-	52.2	11.2/-	30.7	118/9	138.8	13	40.5	
Oct. "	0.82	35.5	0.73	25.50	45.5	5.73	62.4	22.5/6	35.9	8.7/-	22.9	105.13/6	40.4	41/-	56.2	34/6	51.5	10.8/6	28.8	121/6	142.1	12 1/2	38.9	
Nov. "	0.81	35.1	0.78	26.50	47.3	6.65	72.4	21.19/-	35.4	8.4/6	22.6	104.7/6	39.4	40/-	54.8	34/6	51.5	10.8/-	28.7	125/9	147.2	12 1/2	38.3	
Dec. "	0.73	31.6	0.85	22.55	40.3	5.12 1/2	53.7	19.12/6	31.6	7.9/6	20.5	100.10/6	38.4	39/-	53.4	34/6	51.5	10.7/-	28.6	125/9	147.2	11 1/2	35.8	
Jan. '33	0.73	31.6	0.89	21.75	38.8	4.27	46.7	19.17/-	32.0	7.8/-	20.3	100.1/6	38.1	40/6	55.5	34/6	51.5	9.19/-	27.5	122/8	143.5	11 1/2	36.4	
Febr. "	0.65	28.1	0.91	20.60	36.8	4.35	47.4	20.3/-	32.5	7.7/-	20.2	104.7/6	39.9	43/-	58.9	34/-	50.7	9.15/-	27.0	120/5	140.8	11 1/2	37.2	
Mrt. "	0.53	22.9	0.99	19.40	34.6	2.80	30.5	20.-/6	32.3	7.10/-	20.6	104.18/3	40.1	43/-	58.9	34/7	51.6	10.7/-	28.6	120/5	140.8	12 1/2	38.7	
Apr. "	0.54	23.4	1.-	18.55	33.1	2.07 1/2	22.6	20.11/6	33.1	7.12/6	20.9	109.17/-	42.0	43/-	58.9	35/6	53.0	10.8/6	28.8	120/1	140.4	12 1/2	39.9	
Mei "	0.52	22.5	1.-	21.80	38.9	2.49	27.1	23.6/6	37.6	8.6/-	22.9	128.17/6	42.0	41/6	56.8	36/6	54.5	10.13/-	29.4	123/6	144.4	13 1/4	41.2	
Juni "	0.52	22.5	1.-	23.50	42.0	2.50	27.2	25.7/-	40.8	9.4/-	25.3	151.10/-	57.9	42/-	57.5	37/-	55.2	11.12/6	32.1	122/3 1/2	143.0	13 1/4	41.2	
Juli "	0.55	23.8	1.-	18.50	33.0	2.50	28.3	25.16/-	41.6	9.2/-	25.0	148.1/6	56.5	41/6	56.8	35/-	52.2	12.1/-	33.3	123/10 1/2	144.9	12 1/2	38.7	
Aug. "	0.63	27.3	1.-	18.90	33.8	3.57	38.9	24.5/-	39.1	8.4/6	22.6	145.3/-	55.4	41/-	56.2	35/-	52.2	11.7/-	31.4	125/10	147.2	12	37.4	
Sept. "	0.66	28.6	0.95	18.40	32.9	3.91	42.6	22.16/6	36.8	7.16/-	21.4	140.17/6	53.8	39/6	54.1	34/6	51.5	10.18/6	30.2	130/11	153.1	11 1/2	37.2	
Oct. "	0.68	29.4	0.90	19.45	34.7	4.68	51.0	22.1/-	35.5	7.14/-	21.1	145.5/-	55.5	39/6	54.1	34/6	51.5	10.13/-	29.4	131/1	153.3	11 1/2	37.0	
Nov. "	0.65	28.1	0.90	20.80	37.1	5.80	63.2	20.6/6	32.7	7.13/6	21.1	150.9/6	57.5	40/-	54.8	34/6	51.5	9.19/6	27.6	128 1/2	150.1	12 1/4	38.1	
Dec. "	0.60	26.0	1.-	20.40	36.4	5.47 1/2	59.6	21.1/-	33.9	7.12/-	20.9	153.8/-	58.0	40/6	55.5	36/6	53.7	9.19/-	27.5	126/2 1/2	147.6	12 1/2	39.1	
Jan. '34	0.50	21.6	1.-	20.40	36.4	5.05	55.0	21.7/-	34.4	7.7/-	20.2	148.3/-	56.8	39/6	54.1	36/-	53.7	9.12/-	26.5	129/6	151.5	12 1/4	39.7	
Feb. "	0.47	20.3	1.-	21.55	38.5	3.68	40.1	20.9/6	33.0	7.4/-	19.8	140.13/-	53.7	39/6	54.1	36/5	54.4	9.-/6	24.9	137/1	160.3	12 1/2	38.9	
Mrt. "	0.44	19.0	1.-	19.90	35.5	2.71	29.5	20.3/-	32.5	7.3/6	19.7	144.15/6	55.3	40/6	55.5	35/3	52.6	9.2/-	25.2	136/8	159.8	12 1/2	39.3	
Apr. "	0.42	18.2	1.-	17.20	30.7	2.72	29.6	20.14/6	33.4	7.4/6	19.8	150.10/6	55.5	41/6	56.8	34/2	51.0	9.7/6	25.9	135/1 1/2	158.0	12 1/2	38.7	
Mei "	0.41	17.7	1.-	16.05	28.7	2.54	27.7	20.4/-	32.5	6.16/6	18.7	144.19/6	54.4	40/6	55.5	32/9	48.9	9.2/-	25.2	136/3	159.4	12 1/2	37.5	
Juni "	0.41	17.7	1.-	19.40	34.6	2.74 1/2	29.9	19.18/6	32.1	6.14/-	18.4	140.11/-	53.5	40/6	55.5	31/9	47.4	8.16/-	24.3	137/8 1/2	161.1	12 1/4	38.1	
Juli "	0.40	17.3	1.-	21.50	38.4	3.21	30.6	18.11/-	29.9	6.14/6	18.5	142.9/-	54.0	40/6	55.5	32/4	48.2	8.6/-	22.9	137/11	161.4	12 1/2	39.7	
Aug. "	0.43	18.6	1.-	20.90	37.3	2.82	36.2	17.6/-	27.9	6.14/-	18.4	139.7/6	53.2	40/-	54.8	32/6	48.5	8.7/6	23.2	138/6	162.0	13	40.5	
3 Sept. "	0.437	18.6	1.-	19.-	33.9	3.35	36.5	16.14/6	26.9	6.6/-	17.3	137.18/6	52.7	39/6	54.1	32/6	48.5	8.1/6	22.3	141/7	165.6	13 1/2	40.7	
10 "						3.25	35.4	16.8/6	26.5	6.4/-	17.0	137.8/-	52.5	39/6	54.1	32/6	48.5	7.6/3	20.3	140/11 1/2	164.9	13 1/2	40.7	

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2. van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64 1/2 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

	BOUWMATERIALEN										KOLONIALE PRODUCTEN											
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		STEENEN				CACAO G.F. Accra per 50 K.G. c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. p. Java- en Sumatrathee p. 1/2 K.G.		INDEXCIJFER			
	f.	%	f.	%	f.	%	sh.	%	f.	%	cts.	%	Sh.	%	f.	%	cts.	%	Grondstoffen	Koloniale producten		
1925	159.75	100	15.50	100.-	19.-	100.-	42/6	100.-	35.87 1/2	100.0	61.375	100.0	2/11,625	100.0	18.75	100.0	84.5	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1926	153.50	96.1	15.75	101.6	19.50	102.6	49/-	115.3	34.-	94.8	55.375	90.2	2/-	67.4	17.50	93.3	94.25	111.5	100.0	98.0	102.8	
1927	160.50	100.5	14.50	93.5	18.50	97.4	68/-	160.0	32.62 1/2	90.9	46.875	76.4	1/6,375	51.6	19.12 1/2	102.0	82.75	97.9	87.5	108.1		
1928	151.50	94.8	12.-	77.4	18.50	97.4	57/3	134.9	31.87 1/2	88.9	49.625	80.9	-10.75	30.2	15.85	84.85	75.25	89.1	84.8	87.4		
1929	146.00	91.4	14.-	90.3	21.25	111.8	45/10	107.9	27.37 1/2	76.3	50.75	82.7	-10.25	28.8	13.-	69.3	69.25	82.0	81.9	85.5		
1930	141.50	88.6	12.50	80.6	20.75	109.2	34/11															

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 10 September 1934.

		Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 23.040.658,86 Bijbnk. „ 113.874,79 Ag.sch. „ 3.386.336,64	f	26.540.870,29
Papier o. h. Buitenl. in disco	nto „ „ 1.154.475,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„ „ —		1.154.475,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 101.009.374,99 ¹⁾ Bijbnk. „ 4.060.205,44 Ag.sch. „ 40.254.671,31	f	145.324.251,74
Op Effecten f 139.819.191,63 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.	„ 5.505.060,11		145.324.251,74 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk „ —		
Munt, Goud f 102.175.705,—		
Muntmat., Goud	„ 761.233.379,86		
	f 863.409.084,86		
Munt, Zilver, enz.	„ 22.202.470,37		
Muntmat., Zilver..	„ —		885.611.555,23 ²⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds „ 37.796.505,44		
Gebouwen en Meub. der Bank „ 4.970.000,—		
Diverse rekeningen „ 4.903.172,93		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	„ 16.996.491,37		
	f 1.123.297.322,—		

Passiva.

Kapitaal f 20.000.000,—
Reservefonds „ 3.807.914,92
Bijzondere reserve „ 5.000.000,—
Pensioenfonds „ 9.297.836,73
Bankbiljetten in omloop „ 898.531.715,—
Bankassigatiën in omloop „ 229.355,62
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f 34.250.364,47
Anderen	„ 150.167.476,28
Diverse rekeningen „ 2.012.658,98
	f 1.123.297.322,—

Beschikbaar metaalsaldo f 452.153.603,97
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.130.384.010,—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 73.789.100,—
2) Waarvan in het buitenland „ 32.341.466,47

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
10 Sept. '34	102176	761.233	898.532	184.647	452.154	82
3 „ '34	102176	761.234	921.802	164.240	451.066	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
10 Sept. 1934	26.541	—	145.324	1.154	4.903
3 „ 1934	26.468	—	148.278	1.154	4.789
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
8 Sept. '34 ²⁾	141.950	—	185.870	32.520	54.594
1 „ '34 ²⁾	141.990	—	182.340	33.890	55.498
11 Aug. 1934	113.479	27.578	186.997	32.619	53.210
4 „ 1934	113.478	28.070	185.034	34.239	53.838
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
8 Sept. '34 ²⁾	1.280	75.650	11.150	65	
1 „ '34 ²⁾	1.130	73.060	11.510	66	
11 Aug. 1934	940	9.900	57.268	13.056	64
4 „ 1934	1.281	9.899	56.048	13.043	65
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
5 Sept. 1934	192.328	381.284	70.479	6.935	10.764
29 Aug. 1934	192.336	379.284	72.478	5.616	9.344
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
5 Sept. '34	85.029	29.635	88.947	36.930	71.045	45,6
29 Aug. '34	83.185	33.991	83.747	35.216	73.062	47,7
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
31 Aug. '34	82.037	690	13	4.185	1.069	4.649	3.200
24 „ '34	81.759	708	13	5.032	1.110	4.564	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
31 Aug. '34	5.913	3.170	81.732	850	3.034	16.880
24 „ '34	5.913	2.267	79.971	964	3.035	18.161
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
31 Aug. 1934	74,9	14,4	3,6	3.539,6	128,2
23 „ 1934	74,9	17,0	3,4	3.183,0	66,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
31 Aug. 1934	413,0	649,5	3.823,9	716,6	190,7
23 „ 1934	408,1	609,2	3.502,0	701,5	174,1
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 31, 23 Aug. 1934, resp. 139, 99 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data 1934	Goud		Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal								Schatkist	Partic.
6 Sept.	2.649	68	673	58	344	40	3.558	45	221	
30 Aug.	2.647	68	680	68	344	40	3.531	65	242	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash“ ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
22 Aug. '34	4.987,4	4.963,4	228,7	19,8	5,1
15 „ '34	4.985,7	4.961,4	224,5	20,2	5,2

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu-latie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
22 Aug. '34	2.431,5	3.105,0	4.327,4	146,5	70,2	—
15 „ '34	2.431,5	3.102,4	4.333,6	146,4	70,1	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 99,06 cents werd gedevalueerd.

2) „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
15 Aug. '34	5	7.825	9.907	3.046	18.587	4.505
8 „ '34	5	7.827	9.850	3.048	18.508	4.491

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoen en van de be-treffende valuta.